

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 20

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Δύο πρόσφατοι πνευματικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπιβάλλουν, νομίζομεν, τὴν ἐπανεξέτασιν τοῦ ἐπιμάχου ζητήματος τοῦ Τουρισμοῦ, ἢ—ἐπὶ τὸ Ἑλληνικώτερον—τοῦ Περιηγητισμοῦ, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ νέον εἶδωλον τῆς συγχρόνου κοσμολατρείας. Πρὸς αὐτὸν εἶναι ἐστραμμένη ἀμέριστος καὶ ἡ Κρατικὴ προσοχὴ καὶ μέριμνα. Διότι ἐξ αὐτοῦ προσδοκᾶται—κατὰ πολὺ—ἡ ἀνάρρωσις καὶ ἡ τόνωσις τῆς καχεκτικῆς καὶ ἀναίμου οἰκονομίας μας!

★

Καὶ εἶναι βεβαίως ἀναμφισβήτητον, ὅτι πολλὰ τὰ ὕλικὰ ὀφέλη προκύπτουν ἀπὸ τὴν εἰσροὴν εἰς τὴν χώραν μας ξένων ἐπισκεπτῶν, εἰς ὅσον τὸ δυνατόν ἠϋξημένον ἀριθμὸν. Ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ταυτοχρόνως εἰσρέουσι καὶ κακογόννα σπέρματα, καὶ ξενότροποι ἔξεις καὶ συνήθειαι, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐκπορεύεται ἀτυχῶς συχνότατα ἡ ἠθικὴ ἀσυναρτησία, πρακτορεύεται ἡ ἀσυδοσία, καὶ μεταδίδεται μεταξὺ τοῦ λαοῦ μας, ὡς πυρὰ εἰς ξηρὰ φρύγανα, ἡ λοιμικὴ ἀνεπιτρέπτων καὶ ἀσυγγνώστων ἠθικῶν ἐκτροπῶν.

★

Νομίζει τις, ὅτι οἱ ξένοι οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰ ἐδάφη μας, θαμβοῦμενοι ἀπὸ τὴν γοητεύουσαν αἴγλην καὶ τὸ χρυσοῦν Μεσογειακὸν φῶς ποῦ σκορπίζεται σπατάλως γύρω τους, χάνουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὴν αἴσθησιν τοῦ πρέποντος. Καὶ ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν κοσμιότητα τῶν ἐκδηλώσεων των, συμπεριφέρονται ἀσυδῶτως. Καὶ εἰς ἓν καὶ μόνον ἀποβλέπουν. Νὰ συγκομί-

σουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας στιγμὰς εὐχαρίστου καὶ ἀχαλινώτου αἰσθησιασμοῦ!

★

Δυστυχῶς, εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς ὁ γυμνισμὸς ἔχει καθιερωθῆ σχεδόν, ὡς ἡ συντομωτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα ὁδὸς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν. Καὶ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν διαφήμισιν καὶ τὴν δημοσίαν προβολὴν ἀπέβη ἡ γυμνότης. Καὶ εἶναι πλήρεις αἱ σελίδες τῶν διαφόρων περιοδικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν σοβαρωτέρων ἀκόμη ἐφημερίδων ἀπὸ τὰς ἀντιαισθητικὰς ἀπεικονίσεις παντοδαπῶν «σεξοβομβῶν», ὅπως ἀποκαλοῦνται. Καὶ αἱ ὁποῖαι, ἐμπτύουσαι πᾶσαν αἰδῶ, σπεύδουν ν' ἀποβάλλουν, ὡς ἐντελῶς ἀχρηγστα καὶ ἀντιαισθητικὰ, τὰ δεσμὰ τῶν ἐνδυμάτων.

★

Οὐδὲλως λοιπὸν παράδοξον, ὅτι ἡ ἐκτροπὴ τοῦ γυμνισμοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐμφανίζεται ἀνερυθρίαστος παντοῦ. Καὶ εἰς ἀκτὰς, καὶ εἰς βουνώδεις συσκίους περιοχὰς, καὶ εἰς ἀρχαιολογικὸς χώρους. Καὶ ὅχι μόνον ὅπου ὑπάρχουν τόποι παραθερισμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς δημοσίας πλατείας. Καὶ τὸ θράσος τῶν γυμνιστῶν ἐπροχώρησε τόσο, ὥστε νὰ τολμοῦν νὰ καταχραίνουσι καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἱερότητα τῶν ἁγίων ναῶν καὶ τῶν πανσέπτων προσκυνημάτων.

★

Αἱ ἐκδηλώσεις ὅμως αὐταὶ δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῶς ἀπάρადεκτον ἐκτροπὴν, ἀλλὰ ἐντροπήν καὶ νοσογόνον ἐστίαν ψυχικοῦ ὀλέθρου,

πού δηλητηριάζει τὸ φρόνημα, καταρραπίζει τὴν αἰδῶ, διαφθείρει τὰ ἦθη, καὶ ἀποδιοργανώνει τὴν πατροπαράδοτον ἀγνότητα καὶ εὐπρέπειαν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας καὶ ζωῆς. Καὶ ὅπως προσφάτως, εἰς μίαν ἀπὸ τὰς γραφικωτέρας καὶ τὴν πλουσιωτέραν εἰς πνευματικὴν παράδοσιν Κυκλάδας μας, εἶδομεν καὶ ἡμεῖς ἔκπληκτοι ὁμάδα τοιούτων ἐκτετραχλισμένων γυμνιστῶν, νὰ εἰσελαύνῃ ἀναισχύντως εἰς πάνσεπτον προσκύνημα, ὅπου πρὸ ὀλίγου μόλις εἶχε προσφερθῆ ἀπὸ εὐσεβεῖς νησιώτας ἢ ἀναίμακτος θυσία καὶ ὅπου ἔκαιον ἀκόμη πρὸ τῶν ἁγίων εἰκόνων αἱ λαμπάδες, καὶ νὰ θορυβῆ, νὰ χαριεντίζεται καὶ νὰ καπνίζῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἀνευθυριάστως!

★

Ἀποβαίνει λοιπὸν ἐξοργιστικὴ ἢ βαρβαρότης τῶν «πολιτισμένων» αὐτῶν ξένων μας. Καὶ εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένη ἡ ἔντονος, εὐτολμος καὶ πλήρης ἐξάρσεως καὶ ἱεῶς ἀγανακτήσεως διαμαρτυρία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης διὰ τὴν ἐπίτασιν τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ἀσυδοσίας, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν οὗτος πρὸς τὴν Εἰσαγγελίαν Πρωτοδικῶν καὶ τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς, καὶ ἐκοινοποίησε καὶ εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν εἰς ἄλλας στήλας. Διότι περιηγητισμὸς τῆς μορφῆς αὐτῆς, ἀποτελεῖ εἰσβολὴν ζόφου, προδοσίαν τῶν παραδεδομένων, καὶ θρυαλλίδα δυναμιτιδος εἰς τὴν ψυχικὴν τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους δομῆν. Καὶ τὸ κακὸν πρέπει ν' ἀπομονωθῆ πρὶν ἢ, ὡς μικρόβιον πανώλους καταφθεῖρη τὸν ἠθικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Ἔθνους.

★

Ἡ δευτέρα σχετικὴ ἐκδήλωσις ὑπῆρξε ραδιοφωνικὴ πρόσφατος ὁμιλία διακεκριμένου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης διὰ τῆς ὁποίας διεξετραγώδησεν οὗτος, με ἀδρότητα ἐνοιῶν καὶ ἐπιχειρημάτων, τὴν προϋούσαν φθορὰν τῶν Ἐθνικῶν μας ζωπύρων καὶ τὴν ἀποσκέλετωση τῶν βιωμάτων

καὶ τῆς Ἐθνικῆς μας Παραδόσεως, τὴν ὁποίαν ἀπεργάζεται, ὁσήμεραι, ἢ ἀκόρεστος δίψα τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τῆς ὑλιστικῆς ζωῆς, πού ἀγνοεῖ τοὺς ἠθικοὺς δισταγμούς, τὴν ἠθικὴν εὐθύνην, καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν. Καὶ εἶναι ἐπόμενον, ὅπως ἐτόνισε, νὰ μεταποιῆται συνεχῶς ἐκ τούτου ὁ Ἐθνικὸς μας χαρακτήρ. Καὶ νὰ διαμορφοῦται ὅπως νέος τύπος κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, ἀντίθετος πρὸς τὸν διαμορφωθέντα ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς καὶ ὑπὸ τῆς πνευματικῆς τοῦ Ἔθνους Παραδόσεως.

★

Καὶ ἔχει δίκαιον. Διότι διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος μίαν νέα ὅπως ζωὴ ἤρχισε διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ θυσία ὑπῆρξεν ὁ νόμος τῆς ἀνάδου του. Ὁ τίμιος Σταυρὸς τὸ λάβαρόν του. Καὶ διελθὼν διὰ τῆς δοκιμασίας τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς δημιουργικῆς ἀγάπης, διεμόρφωσε τὸν ὑπέροχον Ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμόν. Τὸ οὐράνιον αὐτὸ ἄνθος, πού ἠρωμάτισε με ὑπερόχους πνευματικὰς δημιουργίας καὶ με ἐκπάγλους ἠρωϊσμοὺς τὸν κόσμον, ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα.

Ἐκεῖνο ὅμως πού παράγει ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς εἶναι ἡ ὑλιστικοποίησις καὶ μηχανοποίησις τῆς ζωῆς καὶ συνδρόμως ὁ ὑλικὸς εὐδαιμονισμὸς, πού ἀποτελοῦν διαδικασίαν φθορᾶς καὶ ἀποσυνθέσεως τῆς ἱστορικῆς σαρκός. Διότι ἡ μηχανὴ καταστρέφει τὰς πλαστικὰς μορφὰς καὶ δημιουργεῖ ἄμορφον καὶ ἄτυπον μηχανικὸν πολιτισμόν. Καὶ εἶναι ἐπόμενον, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν νέων ἐμπειριῶν καὶ τῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων, νὰ καταρρέῃ ἡ παλαιὰ ὀργάνωσις τῆς ζωῆς καὶ νὰ ὑφίσταται ἀλλοίωσιν ἢ Παράδοσιν...

★

Τὸ ζήτημα ὅμως τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Παραδόσεως εἶναι μέγα. Καὶ χρήζει περαιτέρω ἀναπτύξεως.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΣ 110^{ΗΣ} ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου ἐγένετο τὴν 6ην Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἡ πρώτη συνεδρίασις τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 110ης Συνοδικῆς Περιόδου, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν οἱ Συνοδικοί Σύεδροι Σεβασμ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Βεροῖας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἰωακείμ, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Θήρας κ. Γαβριήλ, Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομος, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός, Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Εἰς τὴν συνεδρίαν ταύτην παρέστησαν ὡσαύτως ὁ ὑφυπουργὸς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Λουκῆς Ἀκριτάς, ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῆ Ἱερᾶ Συνόδῳ καθηγητῆς κ. Ἀμιλκας Ἀλιβιζάτος, ὁ Γενικὸς Δευθυντὴς τῶν Ὁρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καθηγητῆς κ. Μ. Σιώτης καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πανοσ. ἀρχιμανδριτῆς κ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος.

Ἡ πανηγυρικὴ ἔναρξις τῶν συνεδριάσεων τῆς 110ης Συνοδικῆς Περιόδου ἐγένετο δι' εἰδικῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος. Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προσεφώνησε τοὺς Συνοδικοὺς Συνέδρους καὶ τὸν κ. ὑφυπουργόν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Σεβασμώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἐὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἡμῶν, οὗ ἐν πίστει ἐπεκαλεσάμεθα ἤδη τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ἡμᾶς ἐπιφοίτησιν, συνερχόμεθα σήμερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀδελφικῇ κατὰ Χριστὸν ἀγάπῃ χαριετίζοντες ἀλλήλους, ἐπιλαμβανόμεθα τῶν ἱερῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν καθηκόντων τῆς 110ης Συνοδικῆς Περιόδου, εἰς διαδοχὴν κανονικὴν καὶ σύντομον προσηγηθέντων ὑμῖν ἁγίων ἀδελφῶν.

Τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ πνευματικὸν ἄροτρον θέντες, καλούμεθα ἄνωθεν νὰ ἀροτριώσωμεν τὸ Θεοῦ γεώργιον, καθαρῶς ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβύλων καὶ ὄλω τῷ θύλακῳ ἐναποθέσωμεν ἐν τούτῳ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐαγγελίας τὸν σπόρον, αἰρόντες ἐν ἀγαλλιάσει τὰ δράγματα τῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεως τῆς θεοτεύκτου Ἐκκλησίας, ἐπ' ἐλπίδι ἀναμενούσῃ παρ' ἡμῶν τὴν ρωστικὴν τροφήν, τὴν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς παρέχουσαν ἡμῖν ἰκανότητα καὶ δυνάμεις πρὸς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθόδους τῶν ἐναντίων, ὡς προεῖπεν ὁ θεὸς Ἀπόστολος διὰ τοὺς εἰς τὸν αἰῶνα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ διαβιῶντας.

Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀπόστολος, γράφων ἐν συνεχείᾳ πρὸς Ἐφεσίους καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τοὺς πιστοὺς πάντας,

ἐντέλλεται, ἵνα ἀναλάβωσι τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνήθωσιν ἀντιστήναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ περιγράφει τὸν πρὸς ἄμυναν καὶ προσβολὴν ταύτην ὄπλισμόν τῶν πιστῶν, καὶ ἐξαιρέτως τῶν θείᾳ εὐδοκίᾳ ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, ὄπλισμόν, περιλαμβανόμενον ἐν ἀληθείᾳ, ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Ἐυαγγελίου, ἐν εἰρήνῃ, ἐν θυρεῷ τῆς πίστεως, ἐν περικεφαλαίᾳ τοῦ σωτηρίου, ἐν ῥήματι Θεοῦ. Ἄλλ' ὁ θεὸς οὗτος ὄπλισμός ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἐπικουρῆται καὶ ἐν ἐπαφῇ καὶ ἀνατάσει πρὸς τὸν παρέχοντα πᾶν ἀγαθὸν Θεόν, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου καὶ διαπύρου προσευχῆς (Ἐφεσ.6,12 καὶ ἑξῆς).

Καὶ δυνάμεθα οὕτως, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, νὰ μὴ διαβλέπωμεν, ὅτι εἰς τοιαύτας πολεμοχαρεῖς καὶ ἀγωνιστικὰς ἡμέρας τετήρηκε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πρῶτιστα τοὺς ποιμενάρχας αὐτῆς πρὸς δοκιμὴν πίστεως καὶ ἀντοχῆς καὶ ἀγερῶχον φρονήματος, ὁ τῆς Ἐκκλησίας δομῆτωρ. Ἀναξὴ δυστυχῶς ἡ σύγχρονος τοῦ Ἀποστόλου Μακεδονία, ἐν ἣ οὐδεμίαν ἔσχε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἄνευ, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιῦναι καὶ ὀδύνην, διότι εἶδεν ἔξωθεν μάχας, ἔσωθεν φόβους, ἐπὶ παγίδων ἔβαινε καὶ ἐπὶ ἐπάλλεων πόλεων περιεπάτει (Β' Κορ. 6,5 καὶ ἑξῆς).

Ὁμιλῶν παρηγοῖα πρὸς εἰδότας, ὕψῳ πρὸς τὰ ἄνω τὸ πνεῦμά μου καὶ ἐν τοῖς οὕτω χαλεποῖς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καιροῖς, ἐπικαλοῦμαι ἐν ταπεινότητι τὴν ἄνωθεν ἄμαχον βοήθειαν ἐν τῷ προκειμένῳ, ὡς μὴ ὄφειλε, πνευματικῶ ἄγωνι, ὅστις, πέποιθα ἐπὶ τὸν Κύριον, ὅτι ἔσται ἡ ἐσχάτη δοκιμασία, ἂν ἡμεῖς ἀποφασίσωμεν ἀνεκκλήτως νὰ ὑποστηρίξωμεν μὲν ἀκαρδάντως τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ἐπὶ τὸν Κύριον τῶν δυνάμεων, ἀγωνισθῶμεν δὲ τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως ἐν ἀληθεῖ Πνεύματι Χριστοῦ.

Καὶ πρὸς ἐπιτυχῇ ἐκβασιν τούτου, ὁ θεὸς καὶ πάλιν Ἀπόστολος ὀδηγεῖ καὶ κατευθύνει ἡμᾶς καὶ ὑποτὸ τὸ φρόνημα ἡμῶν, καὶ περιγράφει τὰς προσπαθείας πρὸς ἐπιτυχίαν, προτρέπων ἡμᾶς καὶ λέγων «ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκατεροῦντες» (Ρωμ. 12,9 καὶ ἑξῆς).

Ταῦτα, ἀδελφοί ἀγαπητοί, τὰ προμηνύματα τῆς εὐλογίας τοῦ Κυρίου ἐν ταῖς ἀγίαις ἡμῶν προσπαθείαις, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

ὑπὸ τοιούτων αἰσθημάτων ἐμφορούμενοι, πιστεύομεν, ὅτι θὰ τύχωμεν τῶν ποθουμένων, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

Ἐξοχώτατε Κύριε Ὑπουργέ,

Μετ' αἰσθημάτων χαρᾶς καὶ εὐχαριστιῶν πρὸς

τὸν Κύριον ὑποδέχεται Ὑμᾶς ἡ ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν πρώτην σὺν Θεῷ συνεδρίαν τῆς ἐνεστώσης περιόδου αὐτῆς.

Ἡ ἀγαθὴ ὕμῶν πράξις αὕτη τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπισκεψέως, ἐκφραστικὴ τῆς ἐπαινετῆς ἐπιθυμίας ὕμῶν νὰ ἐμπνεύσητε ἡμῖν φερέλιδα ἐγκαρδίωσιν ἐν τῇ σωτηρίῳ ὑπὲρ τῆς ἀνασυντάξεως τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πραγμάτων προσπαθεία, προοιωνίζεται τὴν συναντίληψιν καὶ συναρωγὴν τῆς ἐφ' ἡμᾶς Πολιτείας ἐν τῷ δυσχερεῖ ἀνορθωτικῷ ἡμῶν ἀγῶνι.

Διότι ὄντως, ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία, Κύριε Ὑπουργέ, ὑποφέρει, ἀπὸ μακροῦ ταλαιπωρουμένη, ὡς μὴ δυνθεῖσα νὰ ἐπιτύχη εἰσέτι τῆς ἀναγκαιότητος πωξίδος, πρὸς καθοδήγησιν τοῦ θεοτεύκτου αὐτῆς πλοίου εἰς τὸν ποθητὸν αὐτῆς λιμένα.

Ἦδη πεποίθαμεν, ὅτι δὲν θέλει ἀργήσει τῆς ἐφ' ἡμᾶς σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἡ εὐνοία καὶ προσοχή, καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ, ὑποδεχόμεθα ὕμᾶς ἐν τιμῇ καὶ ἐν διαπύροις εὐχαίς, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς εὐλόγη τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν τετιμημένον ἔργον τοῦ τε σεβαστοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ὑπουργούντων αὐτῷ, ὡς Ὑμεῖς, Κύριε Ὑπουργέ».

Ὁ ἐκ τῶν Συνοδικῶν Συνεδρῶν πρῶτος τῇ τάξει Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ἐχαίρησε τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς χαιρετιστηρίους προσηέσεις καὶ εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς τὰ μέλη τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἀρξαμένης σὺν Θεῷ 110ης Συνοδικῆς Περιόδου.

Ἐν συναισθήσει τῶν καθηκόντων ἡμῶν ὡς Συνοδικῶν Συνεδρῶν καὶ ἀκριβεῖ ἐκτιμῆσει τῶν ἀναγκῶν, ἐξ ὧν τινες λίαν σοβαρά, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ἡ Ἁγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία, θέλομεν, προθύμως καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας, καθ' ὅλην τὴν Συνοδικὴν ἡμῶν θητείαν, προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν, ἵνα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, ἐπιτύχη τὴν πλέον λυσιτελεῖ λύσιν τῶν κυκλούντων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν προβλημάτων, τὴν δέουσαν διευθέτησιν τῶν ἐνώπιον αὐτῆς ζητημάτων καὶ τὴν θεραπείαν, κατὰ σειρᾶν προτεραιότητος, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐκείνων ἀναγκῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπὶ πλέον ἀναβολὴν καὶ παράτασιν τῆς θεραπείας.

Δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ὅπως, διὰ τὴν τοιαύτην καρποφόρον τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν, πνέη πάντοτε ἐν τῇ Ἱερᾷ ταύτῃ Αἰθούσῃ καὶ ἐπιφέρηται ἐπὶ ἡμῶν τὸ Πνεῦμα Αὐτοῦ. Ἴνα, ἐν ἀδελφικῇ κατὰ Χριστὸν ἀγάπῃ, ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ καὶ πίστει, δικαίᾳ τῶν πραγμάτων ἐκτιμῆσει, ἀνιδιοτελεῖ καὶ ἀδεκάστῳ πάντοτε κρίσει καὶ ἐλευθερίᾳ γνώμης χριστιανικῇ, τελειωθῇ τὸ δοθὲν ἡμῖν ὑπὸ τῆς Θεῆς Προνοίας ἔργον.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ αὐθις καὶ συγκαίροντες εὐχό-

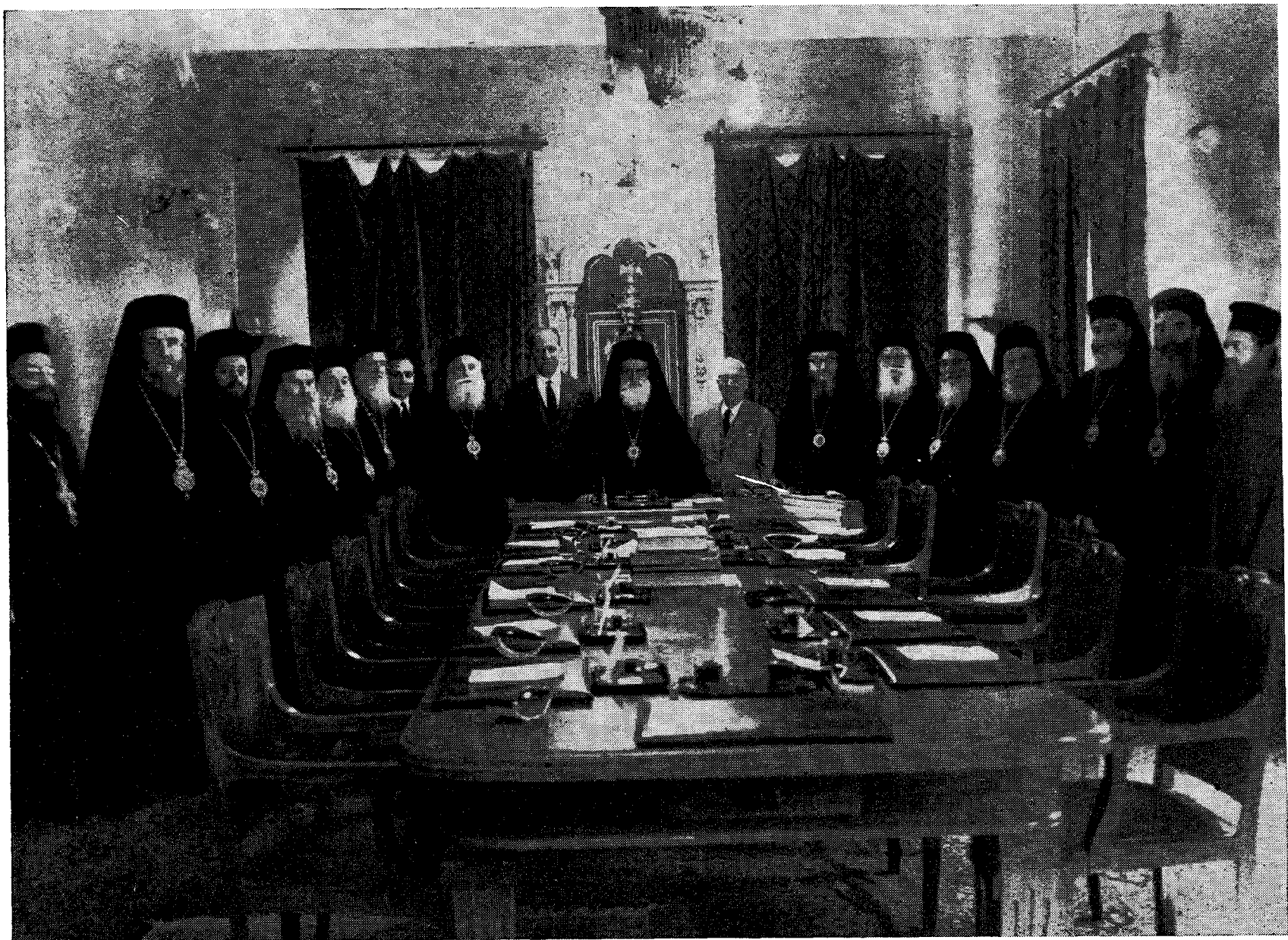
μεθα ἐγκαρδίως, ὅπως ὁ Κύριος δωρῆται τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι ὑγείαν καὶ δύναμιν, ἵνα ὑπὸ τὴν Προεδρίαν αὐτῆς, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐργασθῇ ἔργα καλὰ καὶ ὠφέλιμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς δόξαν Θεοῦ, εἰς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς χαρὰν τῆς Σεβασμίας Ἱεραρχίας καὶ παντὸς τοῦ προσφιλοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Μετὰ ταῦτα ὠμίλησεν ὁ ἐξοχώτατος ὑφυπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν κ. Λουκῆς Ἀκριτάς, ὁ ὁποῖος ἀπηύθυνε πρὸς τὴν νέαν Ἱερὰν Σύνοδον τὸν ἑξῆς χαιρετισμὸν:

«Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι,

Εἶναι τιμητικὸν προνόμιον δι' ἐμὲ τὸ νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τὴν πρώτην συνεδρίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς νέας Συνοδικῆς Περιόδου. Προέρχομαι, ὡς γνωστὸν, ἐκεῖθεν ἔνθα ἡ Ἐκκλησία πρωτοστατεῖ τοῦ ἀγῶνος διὰ τὰ ἱερὰ καὶ ἀπαράγραπτα δίκαια τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ τούτοις δὲ ἀπὸ λευιτικῆν οἰκογένειαν. Ἐκ τούτου ἀκριβῶς, ἦτοι τῶν ἐξ ἀνατροφῆς παραδόσεων καὶ ἐκ πίστεως εἰς τὰ πεπωμένα τῆς φυλῆς μας ἐπιτελῶ τὸ ἔργον μου ὡς Ὑφυπουργὸς τῆς Ἐθν. Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν με ἀπόλυτον συνείδησιν τῆς εὐθύνης μου. Εἶχον καὶ ἄλλοτε, ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαδηλώσω τὴν πίστιν μου ἐπὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν, τῆς ὁποίας θεματοφύλακες εἴσθε Ὑμεῖς, οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὡς ἀρμόδιος Ὑφυπουργὸς ἔδωκα ἀπ' ἀρχῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων μου ὅλην μου τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου περὶ ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ὥστε οἱ Ἕλληνόπαιδες νὰ διαπλάσσωνται ψυχικῶς διὰ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τῶν ἀξιών, τὰς ὁποίας ἐγκλείει ἐν εαυτῇ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς πατρίδος μας. Πιστεύω τὰ μάλιστα εἰς τὰς ἀξίας τὰς ὁποίας μᾶς προσφέρει ἡ Ὀρθοδοξία, ὅταν δεόντως ἀξιοποιηθοῦν. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ὅπου εἰσάγεται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἡ Βυζαντινὴ Γραμματολογία. Τὰ κείμενα τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ ἀποτελοῦν τοῦ λοιποῦ ἐντύφημα τῶν Ἑλληνοπαίδων τῶν Ἀνκειῶν μας, εἰς δὲ τὰς Ἀκαδημίας οἱ σπουδασταὶ θὰ διδάσκωνται τὴν Πατρολογία. Τοῦτο γίνεται ἀκριβῶς διὰ νὰ μάθουν οἱ Ἑλληνοπαῖδες τὴν πόσον συνέβαλεν ἡ Ὀρθοδοξία εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ ἀκόμη διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ παρ' αὐτῶν τὸ διὰ τίνων ἀξιών τὸ εὐλογημένον αὐτὸ ἔθνος θὰ δυνήθῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν προνομιακὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέκτησεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν ἀξιών αὐτῶν.

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν ἀπευθύνομαι πρὸς Ὑμᾶς, οἵτινες ἀποτελεῖτε τὴν ὑπερτάτην ἡγεσίαν τοῦ ἔθνους, ἐπιθυμῶν νὰ Σας διαβεβαιώσω ὅτι ἡ Πολιτεία εἶναι παρὰ τὸ πλεονρόν Σας διὰ τὰ ἀξιοποιηθῆ ἡ Ὀρθοδοξία, τὸ δημοκρατικώτερον σύστημα, τὸ ὁποῖον ἐὰν τεθῇ ὡς ὁδηγὸς εἰς τὴν νέαν Εὐρώπην, θὰ ἀποτελέσῃ τὸν λιμένα σωτηρίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου, ἐν τῇ Κυβερνήσει, θὰ συμβάλω δι' ὅλων τῶν δυνάμεών μου εἰς τὰς ἰδικὰς Σας

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τῆς 110ῆς Συνοδικῆς Περιόδου.

προσπαθείας, διὰ τὴν ἀξιοποιηθῆ ἢ Ὁρθοδοξία, διὰ τῆς ὁποίας θέλει ἐπιτευχθῆ ἡ ἀναγέννησις τῆς φυλῆς.

Εἰδικώτερον ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον γνωρίζω πόσον ἀπασχολεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιθυμῶ νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι θὰ πράξω πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὥστε ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ νέου Καταστατικοῦ τῆς Χάρτου νὰ βοηθηθῆ πρὸς προβολὴν τῶν μεγάλων τῆς δυνάμεων. Ἐλαβον τὰ ὑποβληθέντα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον σχέδια καὶ ἔσχον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τρίωρον πολῦτιμον καὶ καρποφόρον συνεργασίαν μετὰ τοῦ Μακαριώτατου Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου. Δὲν προώθησα ὅμως τὸ θέμα, διότι εἶχον ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὸ Ἐκπαιδευτικὸν νομοσχέδιον. Ἡδὴ ὅπου ἔληξε τὸ θέμα τοῦτο καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος, θὰ ἀρχίσω ἀπασχολούμενος μετὰ τὸν Κ. Χάρτην. Εἶχον δηλώσει, ὅτι οὗτος θὰ κατατεθῆ πρὸς ψήφισιν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ἐξουσιοδοτήσεως, διότι πίστις μου εἶναι, ὅτι τοιαύτης σημασίας, θεμελιακὰ νομοθετήματα διὰ τὴν ζωὴν, ἐν προκειμένῳ, τῆς Ἐκκλησίας, δεόν νὰ υἰχάνουν τῆς ἐγκρίσεως καὶ τοῦ κύρους ἀπάσης τῆς Ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Συμφωνῶ μετὰ τὴν ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Κ. Χάρτης πρέπει νὰ ψηφισθῆ ὡς Κώδιξ ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὅχι διότι ὁ ὑποβληθεὶς Καταστατικὸς δὲν θὰ ἀνθῆξῃ εἰς τὴν οἰαδήποτε ἐπίκρισιν, ἀλλὰ διότι καὶ ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἐπ' αὐτοῦ οἰαδήποτε συζητήσεις δὲν θὰ εἶναι ὠφέλιμοι καὶ μάλιστα τὸν καιρὸν αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς θὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Βουλὴν τοιοῦτον νομοσχέδιον Κ. Χάρτου, ὥστε νὰ ψηφισθῆ ὡς Κώδιξ. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο θὰ εἶναι ἔτοιμον, ὥστε κατὰ τὰς πρώτας συνεδρίας τῆς Βουλῆς νὰ ψηφισθῆ ὡς Κώδιξ. Εἰς τὰ ἐπὶ μέρους θέματα θὰ συμπαρασταθῶ εἰς τὰς προσπάθειάς τῆς Ἐκκλησίας ὅχι ὡς ὁδηγός, ἀλλ' ὡς φορεὺς τοῦ πνεύματος τῆς Πολιτείας, ἢ ὁποία πιστεύει εἰς τὰς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ ἤθελα περαινῶν τὸν λόγον νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς Ὑμᾶς ὡς εἰς ἐξομολογητὰς καὶ νὰ εἶπω, ὅτι προσέρχομαι ἐνώπιον Ὑμῶν οὐχὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀλλὰ τοῦ πιστοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ πίστει ὅτι καὶ αἱ ἰδικαὶ μου ἀπόψεις ὑπηρετοῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος. Ὑπὸ τὴν συνείδησιν τῆς εὐθύνης ἐκ τοῦ χρέους μου ἐναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τελῶν, ἐπικαλοῦμαι τὰς Ὑμετέρας εὐχὰς».

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ χαιρετιστηρίου λόγου του ὁ κ. ὑφυπουργὸς ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἢ ὁποία προέβη ἀκολούθως εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Κανονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν Συνεδικῶν Ἐπιτροπῶν.

Αἱ Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαὶ συνεκροτήθησαν ὡς ἑξῆς:

Ο. Δ. Ε. Π. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός. Ἀναπληρωματικὸν

μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος.

Τ. Α. Κ. Ε. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος καὶ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος. Ἀναπληρωματικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος καὶ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος.

Ἐπὶ τῶν Χειροτονιῶν. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Γαβριήλ. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος.

Ἐπὶ τῶν Προσφυγῶν. Οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Θήρας κ. Γαβριήλ καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος.

Δελτίον «Ἐκκλησία». Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος καὶ Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος. Ἀναπληρωματικὰ μέλη· εἰς Σεβασμ. Μητροπολίται Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος καὶ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἰωακείμ.

Ἐπὶ τῶν Διδακτικῶν Βιβλίων. Τακτικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Ἀναπληρωματικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἰωακείμ καὶ Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομος.

Ἐποπτικὸν καὶ Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσως. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος.

Ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος.

Ἐπὶ τῶν Γάμων. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος.

Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος. Ἀναπλη-

ΕΠΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΕΙΣ ΠΑΤΡΑΣ ΤΗΣ ΤΙΜΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ

Ἡ 26η Σεπτεμβρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους 1964 θὰ παραμείνῃ ἱστορική διὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν, μὲ ἐνδεχομένης γενικωτέρας ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων, διότι κατ' αὐτὴν συνετελέσθη ἡ ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἐπανακομιδὴ τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου εἰς τὴν πόλιν τοῦ μαρτυρίου του καὶ εἰς τὴν καθέδραν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν.

ρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος.

Δαπανῶν Συνοδικοῦ Γραφείου. Οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος.

Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον. Πρόεδρος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων. Τακτικά μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος.

Δευτεροβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικά μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἰωακείμ, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, Θήρας κ. Γαβριήλ, Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομος καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος.

Ἐπὶ τῶν Ἐένων Προπαγανδῶν. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Συνοδικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, Θήρας κ. Γαβριήλ καὶ Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων. Λαϊκὰ μέλη· οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος, Ἰωάν. Καρμίρης καὶ Ἄνδρ. Φυτράκης.

Ἐπὶ τῶν Θεμάτων Προσυνόδου. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Συνοδικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Λαϊκὰ μέλη· οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος, Π. Μπρατσιώτης, Ἰ. Καρμίρης, Κ. Μπόνης καὶ Γ. Κονιδάρης.

Τὸ χρονικὸν τοῦ σημαντικοῦ τούτου γεγονότος ἔχει ὡς ἑξῆς:

1. Ἱστορική ἀναδρομή.

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, θεμελιωτὴς καὶ ἰδρυτῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν Βυζαντίῳ, κατήλθεν ἀπὸ Θράκης καὶ Μακεδονίας εἰς Πελοπόννησον, ἐγκατασταθεὶς εἰς Πάτρας, ἔνθα ἐκήρυξε τὸν Χριστόν, ἰδρυσεν τὴν τοπικὴν ἐκκλη-

σιῶν καὶ Διανομαί. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Συνοδικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνός. Λαϊκὰ μέλη· οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Ἀ. Ἀλιβιζᾶτος καὶ Π. Μπρατσιώτης.

Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Συνοδικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἰάκωβος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος. Λαϊκὰ μέλη· οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος, Π. Μπρατσιώτης, Β. Βέλλας, Ἰ. Καρμίρης, Γ. Κονιδάρης καὶ Μ. Σιώτης.

Καταπολέμησις Ἀναλφαβητισμοῦ. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Ἀγαθάγγελος. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομος.

Μελετῶν καὶ Τύπου. Οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος καὶ Θήρας κ. Γαβριήλ.

Οἰκονομικοῦ Ζητήματος Ἐφημερίων. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικά μέλη· οἱ Σεβασμ. Συνοδικοὶ Σύεδροι.

Σύνδεσμος Στρατοῦ καὶ Ἐκκλησίας. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος. Ἀναπληρωματικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος.

Κοινὸν Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον Ἰ. Συνόδου. Πρόεδρος· ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος. Τακτικὸν μέλος· ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομος. Ἀναπληρωματικὰ μέλη· οἱ Σεβασμ. Μητροπολίται Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος.

σίαν και έμαρτύρησεν, ύποστὰς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον. Ἐτάφη ἐπιτοπιῶς. Δείκνυται δὲ μέχρι σήμερον ὁ τάφος αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ φερωνύμου (παλαιοῦ) ἱεροῦ ναοῦ. Μετὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν ἀνεκομίσθη τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον (ὀλόκληρον;) εἰς Κων/πολιν, δι' αὐτοκρατορικῆς προνοίας (3 Μαρτίου 357), καὶ ἐποθετήθη εἰς τὸν αὐτόθι ἰ. ναὸν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων, ἐντὸς θήκης, φερούσης τὴν ἐπιγραφὴν «Θησαυρὸς τῶν Πατρῶν». Τῇ ἐπιμόνῳ δὲ καὶ συνεχεῖ παρακλήσει καὶ ἀξιώσει τοῦ πατραϊκοῦ λαοῦ ἀπεδόθη βραδύτερον, ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Μακεδόνων, μόνον ἡ τιμία Κάρα τοῦ Πρωτοκλήτου εἰς τὴν πόλιν τοῦ μαρτυρίου του, καὶ παρέμεινεν αὐτόθι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ἀλώσεως τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀκολουθῶς, ὅταν καὶ ἡ Πελοπόννησος ὑπέκυψεν εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, μετεκομίσθη εἰς Ρώμην παρὰ τοῦ τελευταίου ἡγεμόνος τοῦ δεσποτάτου τῆς Πελοποννήσου Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου, ἀδελφοῦ τοῦ ἥρωος αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ παρεδόθη πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν (11 Ἀπριλίου 1462). Τὸ πάνσεπτον τοῦτο καταπίστευμα ἐγένετο δεκτὸν εἰς Ρώμην διὰ λαμπροτάτων τελετῶν, οὐχὶ ἀσκέτων πάντως πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας παπικὰς βλέψεις, ἐφ' ὅσον ἤδη παρὰ τὸν τάφον τοῦ Κορυφαίου στύλου τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ Ρώμῃ Ἐκκλησίας, Ἀποστ. Πέτρου, ἀπέκειτο καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Κων/πόλει, τῇ Νέᾳ Ρώμῃ, πρεσβυγενοῦς Ἐκκλησίας, Ἀποστ. Ἀνδρέου, αὐταδέλφου τοῦ Πέτρου.

Οὐχ ἤττον ἐδόθησαν τότε πανηγυρικαὶ ὑποσχέσεις ὑπὸ τοῦ (γνωστοῦ ἑλληνιστοῦ) πάπα Πίου τοῦ Β' περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ καταπιστεύματος εἰς τὴν δικαιοῦχον πόλιν τῶν Πατρῶν, εὐθὺς ὡς αἱ περιστάσεις ἐπιτρέψωσι τοῦτο. Παρέμεινεν ἐν τούτοις ἐπὶ πέντε αἰῶνας ἀνεπίστρεπτος ἡ παρακαταθήκη αὕτη, διὰ τε τὰ παπικὰ περὶ Ἀνατολῆς σχέδια καὶ διὰ τὴν συνεχῶς τεταμένην ὀξύτητα εἰς τὰς πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν σχέσεις τῶν παπικῶν, ἣτις πολλακίς ἔφθασεν εἰς πλήρη ἐχθρότητα, ὡς μὴ ὠφελλε.

2. Ἀνακίνησις τοῦ ζητήματος.

Ὁ λαὸς τῶν Πατρῶν οὐδέποτε ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀπεξενωμένον τῆς σκέπης καὶ προστασίας τοῦ πολιούχου αὐτοῦ Ἀποστ. Ἀνδρέου. Διὸ καὶ προσκυνητῆς τοῦ τάφου τοῦ Ἀποστόλου αἵποτε ὑπῆρξε, καὶ τὸν στεγάζοντα τὸν τάφον τοῦτον φερώνυμον ναὸν τοῦ Πρωτοκλήτου περὶ πολλοῦ πάντοτε ἔσχεν, ἐσχάτως δ' ἀνήγειρε νέον περιλάμπρον ναὸν ἐν τῷ παρακειμένῳ χώρῳ, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ τρεχ. αἰῶνος θεμελιωθέντα καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀποπερατούμενον. Ἐκ τῶν λειψάνων δὲ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου, διαμελισθέντων καὶ διαμερισθέντων πολλαχοῦ, ἤξιώθη νὰ ἀποκτήσῃ τεμάχιον μικρὸν ἐκ

τοῦ δακτύλου τοῦ Πρωτοκλήτου, φυλασσόμενον ἐντὸς χρυσοῦ κυτίου καὶ προερχόμενον ἐξ ἀφιερώσεως Ἀνδρέου Μουράβιεφ (Νοέμβρ. 1847), εὐλαβοῦς Ρώσσου τῶν χρόνων ἐκείνων. Βραδύτερον προσετέθη (Νοέμβρ. 1957) καὶ ἕτερον μικρὸν τμήμα, δακτύλου ὡσαύτως τοῦ Ἁγίου, προνοία τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου τοῦ Β' τοῦ ἀπὸ Πατρῶν.

Μύχιος πάντως πόθος τῶν Πατρῶν ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ ἐκ νέου ἀπόκτησις τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἀποστόλου. Γενεαὶ πολλαὶ ἐν τούτοις παρήλθον, χωρὶς νὰ εὐτυχήσωσι νὰ ἴδωσι πραγματοποιούμενον τὸν πόθον τοῦτον. Δὲν ἠνύνησαν αἱ περιστάσεις τὴν ὑποκίνησιν καὶ τὴν συντέλεισιν τοῦ πράγματος.

Ἄλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ταύταις, καὶ ἐν τῷ κλίματι τῆς δημιουργίας συνθηκῶν καὶ προοπτικῶν προσεγγίσεως καὶ συνεργασίας τῶν διισταμένων Ἐκκλησιῶν, εὐθετος ἐθεωρήθη ἡ ἀνακίνησις τοῦ ζητήματος παρὰ τῶν ἀρμοδίων λειτουργῶν καὶ ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν. Καὶ κρούσεις ἐγένοντο διὰ τοῦ τύπου (ἰδίως τοῦ θρησκευτικοῦ) περὶ ὀφειλετικῆς χειρονομίας τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἔνδειξιν τῶν ἀγαθῶν διαθέσεων αὐτῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν. Καὶ ἀναζήτησις καὶ ἔρευνα καὶ προβολὴ πάντων τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ὑφισταμένας ἀπὸ αἰῶνων ἤδη παπικὰς ὑποσχέσεις καὶ ρητὰς διαβεβαιώσεις ἐπεχειρήθη, διὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, ἀρχιμ. Ἱεροθέου Τσαντίλη. Ὁ δὲ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνος ἀνέλαβε μετ' ἐνθέρμου ζήλου τὴν ὅλην προσπάθειαν, ἣτις καὶ ἐτελεσφόρησε — θεῖα εὐδοκία — ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ. Διεξήγαγε σχετικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Βατικανοῦ. Διεπραγματεύθη ἐπιδειξίως τὸ ὅλον θέμα μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εὔρεν ἐν τέλει κατανόησιν καὶ θετικὴν ἀνταπόκρισιν παρὰ τῆς Α.Α. τοῦ νῦν παπεύοντος Παύλου τοῦ ΣΤ', ὅστις καὶ ἀπεφάσισε καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπόδοσιν τῆς τιμίας Κάρας εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν.

3. Αἱ διαθέσεις τῆς Ρώμης.

Βεβαίως, ὡς προείπομεν ἤδη, τὸ ζήτημα τῆς εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἐπιστροφῆς τῆς Κάρας τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, φέρεται ἐκδήλως ἐντεταγμένον εἰς τοὺς γενικωτέρους χειρισμοὺς τῶν ἐπιδιωκομένων ἐπαφῶν καὶ τοῦ «διαλόγου» μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἡμετέρας. Θλιβερὰ δὲ πείρα, ἐκ τοῦ παρελθόντος κτηθεῖσα, κατέστησε πολλοὺς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐφεκτικούς εἰς αἰσιοδόξους προοπτικὰς καὶ διστακτικούς ἵνα ἀπομακρύνωσι τὸν ἐκ δουρείων ἵππων καὶ Δαναῶν δῶρων συνέχοντα αὐτοὺς φόβον. Οἱ μὴ συμμεριζόμενοι δὲ τοὺς τοιοῦτους φόβους ἐπικαλοῦνται τὸ ἔδραϊον καὶ ἀμετακίνητον τῆς ὀρθοδόξου παρατά-

ξεως ἀπὸ τῶν θέσεων αὐτῆς. Καὶ διαχωρίζουσι τὰ ζητήματα, θεωροῦντες ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις ἀγάπης καὶ καλῆς διαθέσεως καὶ αἱ διεκκλησιαστικαὶ ἐπαφαὶ εἶναι χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι, πρὸς δημιουργίαν ἐνθερμότερας ἀτμοσφαιρας, χωρὶς ποτε νὰ προδικάζωσιν ἄπώτερόν τι ἐνωτικὸν ἀποτέλεσμα, ἢ νὰ παρασύρωσιν εἰς παρακεκινδυνευμένα ὅρια τοὺς στεργρῶς ἐχομένους τῶν πατριῶν.

Ἄπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπισημανθῶσι σημεῖα τινα, ἐνδεικτικὰ διαθέσεων καὶ ἐνεργειῶν ἀμοιβαίων.

Ἄνεγράφη εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον ὅτι, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Γ' περιόδου τῆς Β' ἐν Βατικανῷ ρωμαιοκαθολικῆς Συνόδου, ἡ λιτάνευσις καὶ προσκύνησις ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου ἔλαβεν ἐν τισὶ παρεξηγησίμον δι' ἡμᾶς μορφήν, ὅταν τὸν πάπαν — κρατοῦντα τὴν Κάραν — ἠκολούθουν οἱ «πατριάρχαι» τῶν Ἀνατολικῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν. Διερωτώμεθα εἰς τί ἀπέβλεπεν ἡ τοιαύτη προβολὴ τῶν οὐνιτῶν ἱεραρχῶν ἐν μέσῳ γεγονότος ἀφορῶντος εἰς ἐπαφήν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας; Ἐφ'

ὅσον δὲ ἡ προβολὴ αὕτη ἔρχεται ἐν συνεχείᾳ ἄλλης ὁμοίας, σημειωθείσης κατὰ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις συνάντησιν τοῦ Πάπα (πλαισιουμένου προκλητικώτατα ὑπὸ οὐνιτῶν ἀρχιερέων) μετὰ τοῦ Οἰκουκουμηνικοῦ Πατριάρχου, εὐλόγως ἀποθαρρύνονται οἱ ἐκζητοῦντες τὴν ἄρσιν τοῦ σκανδάλου τῆς οὐνίας ὡς πρωταρχικὸν ὄρον εἰλικρινοῦς συννενοήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Περαιτέρω, πληροφοροῦμεθα ἀρμοδίως, ὅτι ἐξητήθη ὑπὸ τῶν ἐν Ρώμῃ, ἵνα ἡ ἐπιστρεφομένη ἡμῖν τιμία Κάρα ἐναποτεθῇ πρότερον ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ρωμαιοκαθολικῷ Ἱ. Ναῷ ἢ (ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐθεωρήθη πρόκλησις καὶ δὲν ἐγένετο δεκτὸν) τοῦλάχιστον ἐν τῷ ἐν Πάτραις ὁμοίῳ, πρὸ τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἐχρειάσθη νὰ ἀντιτάξῃ ἐπίμονον ἄρνησιν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν, ἀξιῶσας ἵνα ἅμα τῇ ἀφίξει τῆς Κάρας εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν παραδοθῇ αὕτη εἰς αὐτόν, ὡς δικαιοῦχον καὶ ἀρμόδιον διὰ τὰ περαιτέρω, ὅπερ καὶ ἐγένετο, κατανοηθέντος (;) ὑπὸ τῶν κύκλων τοῦ Βατικανοῦ ὅτι τοιαῦται ἀπαιτήσεις δὲν εἶναι εὐθεῖαι, ἀλλὰ σκολιαί, καὶ δὲν προάγουν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐνότητα.

Ἄπὸ τὴν λιτάνευσιν τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

4. Ὁρθόδοξοι ἐνέργειαι, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Ἦτο ἀναπόφευκτος ἡ ὑπὸ ἡμετέρων θέσις κανονικοῦ ζητήματος κατὰ τὰς διεκκλησιαστικὰς ταύτας ἐπαφάς, ὀρθοδόξων καὶ ρωμαιοκαθολικῶν, ἐπὶ τῇ παραδόσει καὶ παραλαβῇ τῆς τιμίας Κάρας. Τὰς ἀνησυχίας δὲ τινων (μήπως οἱ ὀρθόδοξοι συμπράξεωσιν ἐν συνιερουργίᾳ μετὰ αἰρετικῶν, μεθ' ὧν οἱ ἱεροὶ κανόνες ἀπαγορεύουσι τὸ συνευχεσθαι) προὔλαβε τὸ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν ἐκπονηθὲν πρόγραμμα, προνοήσαν ὅπως μὴ καταλειφθῇ τῷ λαῷ ἐντύπωσις τοιαύτη, ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις τῆς ἀπλῆς φιλοξενίας τῶν ἐπισήμων κομιστῶν τοῦ σεπτοῦ καταπιστεύματος ἀνωτάτων ζένων κληρικῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἀκολούθως:

5. Ὑποδοχή.

Ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν ἐγένετο ἐν τῷ στρατιωτικῷ ἀεροδρομίῳ Ἀράξου, ἔνθα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνος ὑπήντησε τὸ ἱερόν ἀποστολικὸν λείψανον, κομισθὲν ὑπὸ ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπροσωπείας, ὑπὸ τὸν καρδινάλιον Αὐγουστίνον Μπέα, καὶ συνοδευόμενον ὑπὸ ὀρθοδόξου ὁμοίας, ὑπὸ τὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, ἀρχιμ. Ἱερόθεον Τσαντίλην, ἐπὶ τούτῳ μεταβάντα εἰς Ρώμην μετὰ τοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως, ἀρχιμ. Χαράλ. Δέδε καὶ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐν Πάτραις Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου αἰδεσιμολ. ἱερέως Φιλίππου Γουργουλιάτου.

Ὁ ὑπαντήσας Μητροπολίτης, προσφωνῶν τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ Βατικανοῦ, εἶπεν:

«Ἐκλαμπρότατε, σεβάσμιοι Πατέρες καὶ Ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ,

Εἶναι βαθυτάτη ἡ συγκίνησίς μου τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, καθ' ἣν ἡ θεία πρόνοια ἐπεφύλαξεν εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἐν Ἐπισκόποις τὸ μέγα προνόμιον νὰ προὔπαντήσω εἰς τὸ Ἀχαικὸν τοῦτο τοπίον τὴν σεπτὴν Κάραν τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων Ἀγίου Ἀνδρέου καὶ νὰ υποδεχθῶ ἐγκρίτους καὶ σεβασμίας Ἐκκλησιαστικὰς προσωπικότητας τῆς Ἀντικῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι κατόπιν τῆς γενναῖου φρονος ἀποφάσεως τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' κομίζουσι τὸ ἅγιον Λείψανον τοῦ Πολιοῦχου ἡμῶν καὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἱερὰν καὶ τιμητικὴν συνοδείαν Αὐτοῦ.

Σὰς ὑποδεχόμεθα μὲ ἀισθήματα μεγάλης χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος, ἀλλὰ καὶ μὲ εὐκρινῆ ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ δοξάζομεν τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν τὸν ὑπὸ οὕτως αἰσίους καὶ χαρμοσίνους οἰωνοὺς οἰκονομήσαντα τὴν τοιαύτην ἱερὰν συνάντησίν μας.

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν τό καλῶς ἤλθατε».

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν ὁ καρδινάλιος Μπέα ἀπήντησε:

«Θέτω τὸν πόδα εἰς τὴν γῆν ταύτην καὶ τογχάνων τόσον θερμῆς ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν καὶ συγκίνησιν, ἃς αἰσθάνομαι εὐρισκόμενος ἐν Ἑλλάδι. Βεβαίως δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἔρχομαι ἐδῶ, ἀλλ' ἐπανέρχεται ἐκάστοτε ζωηρὰ ἡ ἀνάμνησις τῶν σπουδῶν τῶν νεανικῶν μας ἐτῶν καὶ τοῦ τί ἐδιδάχθημεν περὶ τοῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ρόλου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος, κυρίως διὰ τῆς τέχνης τῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς, τῆς εἰσφορᾶς τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν διασήμων Σχολῶν αὐτῆς καὶ τοῦ πολυτίμου αἵματος τῶν μαρτύρων τῆς.

Ἡ χαρὰ μου σήμερον εἶναι ὅλως ἰδιαίτερα, διότι δὲν φθάνω ὡς ἀπλοῦς ἐπισκέπτης, ἀλλὰ κομίζω ἓνα πολυτίμον θησαυρόν, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ὅπερ ἐπιστρέφει μετὰ πέντε καὶ πλέον αἰῶνας εἰς τὰς Πάτρας, ἃς εἰς δυσκόλους ἐποχὰς ὑπεχρεώθη νὰ ἀφίση. Εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τὴν εὐγενῆ ὑποδοχὴν σας, χαιρετῶ τὴν ἁγίαν καὶ γόνιμον ταύτην χώραν, τὸν δραστήριον καὶ ἐργατικὸν λαόν τῆς, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος καὶ ὅλας τὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς Ἀρχὰς. Ἐῖθε ἡ σύντομος ἐδῶ παραμονή μας νὰ ἀποβῇ μῆνυμα κατανοήσεως, ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης».

Ἐν συνεχείᾳ, ἐπιβιβασθέντες ἅπαντες ἐπ' αὐτοκινήτων, κατηνύθησαν εἰς Πάτρας. Κατὰ μῆκος τῆς διαδρομῆς, οἱ κάτοικοι τῶν ἐνδιαμέσων χωριῶν ὑπεδέχοντο μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων τὴν διέλευσιν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, καὶ ἔρραινον δι' ἀνθέων τὴν ὄλην πομπήν, ἥτις ἐφθασεν εἰς τὴν πόλιν περὶ τὴν 5ην ἀπογευματινὴν.

6. Τελετὴ παραδόσεως καὶ παραλαβῆς τῆς τιμίας Κάρας.

Εἰς τὴν πλατεῖαν «Τριῶν Συμμάχων» τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καταλήξασα ἡ πομπὴ διήλθε πεζῆ ὑπὸ ἀψίδα διακεκοσμημένην, καὶ ἀκολούθως ἅπαντες οἱ ἀποτελοῦντες αὐτήν, ὀρθόδοξοι καὶ ρωμαιοκαθολικοὶ, ἔλαβον θέσεις ἐπὶ ἐξέδρας, ἐστημένης εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας καὶ ἐστολισμένης διὰ βυζαντινῶν λαβάρων. Ἡ σεπτὴ Κάρα ἐναπέτεθη ἐπὶ τραπέζης.

Κάτωθεν τῆς ἐξέδρας εἶχον ἤδη λάβει θέσεις εἰκοσιν ἀρχιερεῖς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐπὶ τούτῳ ἀφιχθέντες εἰς Πάτρας, καὶ ἐνδεδυμένοι λαμπρὰς ἀρχιερατικὰς στολὰς. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἐξῆς Σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι:

Ἡλείας κ. Γερμανός, Θεσσαλονίκης κ. Παντελεῆμων, Ἐδέσσης κ. Διονύσιος, Ρόδου κ. Σπυρίδων, Καλαβρύτων κ. Γεώργιος, Δημητριάδος κ. Δαμάσκηνος, Ζακύνθου κ. Ἀλέξιος, Καρπάθου κ. Ἀπόστολος, Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ, Σπάρτης κ. Κυπριανός, Γόρτυνος κ. Εὐστάθιος, Ἄρτης κ. Ἰγνά-

τιος, Λαρίσης κ. Ἰάκωβος, Τριφυλίας κ. Στέφανος, Γρεβενῶν κ. Χρυσόστομος, Ἱερισσοῦ κ. Παῦλος, Λήμνου κ. Παντελεήμων, Χανίων κ. Νικηφόρος, καὶ πρ. Καναδά κ. Ἀνατόλιος. Εἰς τούτους προσετέθη (ἐν τῷ Ναῶ) καὶ ὁ Σεβ. Ὑδρας κ. Προκόπιος, ἀρχαιότερος πάντων.

Παρισταμένου δὲ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Παπανδρέου, τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς κ. Γ. Ἀθανασιάδη-Νόβα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Π. Κανελλοπούλου, τῶν ὑφυπουργῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Παιδείας καὶ ἄλλων ἐπιστήμων, ἐγένετο ἡ παράδοσις καὶ παραλαβὴ τῆς Τιμίας Κάρας ἐν μέσῳ τοῦ ἤχου τῶν σειρήνων τῶν πλοίων καὶ συρροῆς πυκνοῦ πλήθους πιστῶν, ἐνῶ κατὰ τρόπον ὄντως θαυμαστὸν κατέπασεν, ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ σεπτοῦ Λειψάνου, ἡ μέχρι πρὸ ὀλίγων λεπτῶν συνεχῶς ἀπὸ τῆς πρωΐας πίπτουσα βροχή.

Ἄνευ ἱεροτελεστίας καὶ ἐκτός ν α ο ὕ ἐγένετο ἡ συνάντησις αὐτῆ τῶν ὀρθοδόξων καὶ ρωμαιοκαθολικῶν, ἐπὶ τῇ παραδόσει τῆς Κάρας τοῦ Πρωτοκλήτου. Ἀνηλλάγησαν δ' ἀπλῶς αἱ ἐπόμεναί προσλαλιαὶ ἐκατέρωθεν.

Ὁ καρδινάλιος Μπέα εἶπε (Γαλλιστί, μεταφράζοντος τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ἱερέως αἰδ. Πέτρου Ντυμπραί):

«Σεβασμιότατοι, κύριε Δήμαρχε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ Χριστιανοί.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσπαθῶ νὰ ἐκφράσω ἐν ὀλίγοις τὰ αἰσθήματά μου διὰ τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα διανόμω, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐπιτέλεσις τῶν βουλῶν τῆς Θείας Προνοίας πληροῖ τὰς καρδίας μας μὲ χαρὰν καὶ συγκίνησιν. Λέγω τὰς καρδίας μας, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ συγκίνησις ἥτις μὲ κατέχει, κατέχει ἐπίσης καὶ ὅλους σας, ὅλον τὸν χριστιανικὸν λαὸν τὸν ἐδῶ παρευρισκόμενον. Αὐτὸς ὁ ἀγιώτατος καὶ πολῦτιμος θησαυρὸς, ὃν οἱ πρόγονοί σας πρὸ πέντε αἰῶνων ἔφερον εἰς Ρώμην, αὐτὸ τὸ ἱερώτατον μεταξὺ τῶν λειψάνων, ἡ σεπτὴ Κάρα τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἥτις εἶδε καταφύγιον παρὰ τὸν τάφον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Πέτρου, τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, ἐπανερχεται σήμερον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀχαΐας, τὴν ὁποῖαν ἔφερον εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ κηρύγματός του καὶ τοῦ μαρτυρίου του.

Πόσον μεγαλειώδεις εἶναι αἱ βουλαι τοῦ Ὑψίστου! Τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀνακαλύπτομεν ὄχι μόνον μὲ τὴν χαρὰν καὶ τὴν κατέχουσαν ἡμᾶς συγκίνησιν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν ταύτην, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐπιστροφή αὕτη ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Ἅγιον Πατέρα, ὅπως ρητῶς εἶπε, νὰ ἐκφράσῃ τὸν σεβασμὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν πρόθεσιν νὰ ἀνοίξῃ ἀδελφικῶς τὴν καρδίαν του μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην ἐν τῷ Κυρίῳ.

Ἐπὶ αἰῶνας ἐξήσαμεν ὡς ξένοι πρὸς ἀλλήλους, ἐνῶ ἕνα κοινὸν βάπτισμα μᾶς ἔκαμεν υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἀδελφὸς τοὺς μὲν τῶν δέ. Ἐπὶ

αἰῶνας ἐδρέθημεν ἀτυχῶς, πολὺ συχνά, εἰς ἀντίθεσιν οἱ μὲν πρὸς τοὺς δέ, ἐνῶ μὲ τὴν χάριν τῆς ἰδίας ἱερωσύνης ἐπιτελοῦμεν τὴν ἰδίαν Ἐὐχαριστίαν, λαμβάνοντες τὸν ἴδιον Ἄρτον τῆς ζωῆς, κοινοῦντες τοῦ ἰδίου ἀγιωτάτου Σώματος τοῦ ἰδίου καὶ μόνου Κυρίου, ὅστις ἤλθε νὰ προσφέρῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ «ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκοπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν». Πρὸ τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ παρεκάλεσε τὸν Πατέρα: «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, καθὼς καὶ σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας» (Ἰωάν. ιζ', 21). Ἡ ἐνότης τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τῶν Χριστιανῶν πρὸς ἀλλήλους ἦσαν τὸ σημεῖον δι' ὃ ὁ κόσμος θὰ ἀνεγνώριζε τὸν Χριστὸν καὶ τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολήν.

Σήμερον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μᾶς κάμνει νὰ ἀντιλαμβανώμεθα ὅλον ἐν περισσώτερον τὴν πλευρὰν ταύτην τῶν βουλῶν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν εὐθύνην μας ὡς Χριστιανῶν ἐνώπιον ἐνὸς κόσμου, τοῦ ὁποῖου ἡ μεγίστη πλειοψηφία εἴτε δὲν γνωρίζει, εἴτε δὲν ἀναγνωρίζει τὸν Χριστὸν. Τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγάπη, μᾶς κάμνει νὰ ἐπανεύρωμεν καὶ τιμῆσωμεν ἐκ νέου ὅ,τι ἔχομεν κοινὸν καὶ ὅ,τι μᾶς ἐνώνει, καὶ νὰ αἰσθανώμεθα μίαν ἐν-εργητικὴν ὁδὴν δι' ὅ,τι μᾶς χωρίζει καὶ δι' ὅ,τι δὲν δύναται εἰσεῖν νὰ ὑπερικηθῇ. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦδε ἡ ἀγάπη πρέπει καὶ δύναται νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ, τῇ εὐθύτητι, τῇ εἰλικρινείᾳ, τῇ θελήσει νὰ ἀποκαταστήσωμεν βαθμιαίως τὴν ἐπὶ αἰῶνας λησμονηθεῖσαν καὶ διασπασθεῖσαν ἀδελφωσύνην. Ἡ ἀδελφωσύνη αὕτη, ὁ ἀδελφικὸς δεσμὸς τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἀνδρέου, τόσο στενῶς ἠνωμένων εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν διακονίαν αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ὑπόδειγμα πρὸς ὅλους ἡμᾶς εἰς τὴν προσπάθειάν μας νὰ φέρωμεν τὸ Ἐὐαγγέλιον εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον. Ἡ θέλησις αὕτη, ἡ βαθεῖα ἐπιθυμία τῆς χριστιανικῆς καρδίας, ἥτις εἶναι εἰς ἕνα ἕκαστον ὡς μία ἡχὴ τῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ, διαρκῶς ἀναζωογονουμένη ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, ἐκφράζεται διὰ τοῦ σημερινοῦ γεγονότος. Αὕτη εἶναι ἡ βαθεῖα σημασία καὶ αὐτὸ σημαίνον οἱ λόγοι τοῦ Ἁγίου Πατρός, ὃς ἀνεφέρομεν καὶ τοὺς ὁποίους ἐλάξευσεν εἰς τὴν γλῶσσάν σας, τὴν γλῶσσαν τῶν Ἐδαγγελίων, ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς Ἁγίας Λειψανοθήκης: «ἐν πνεύματι ὁμοιοῦς καὶ εἰς δειγμα μεγάλης ἀγάπης».

Ἡ ἐπιθυμία αὕτη ὁμοιοῦς καὶ ἀγάπης ἐκφράζεται διὰ τῆς ἐπιστροφῆς ταύτης. Ἐκφράζεται καὶ συγχρόνως δημιουργεῖται, ἐξελλίσσεται, ἐνδυναμοῦται, διότι ὅπου εἶναι ἡ ἀγάπη, ὁ Θεὸς εἶναι παρὼν καὶ τὸ Πνεῦμα ἐνεργεῖ.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐκφράσω εἰς ὅλους τὰς εὐχαριστίας μου. Ἡ παρουσία σας ἐδῶ μαρτυρεῖ τὴν ἀγάπην σας διὰ τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν καὶ τὴν χριστιανικὴν σας ἀγάπην. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀπευθίνω λίαν ἐγκάρδιον καὶ ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ προσώπῳ τόσο ἐπαξίῳ ἀντιπροσώπων τῆς καὶ ἰδιαίτερος τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα τὸν Μητροπολίτην Κωνσταντίνου, ἀγαπητὸν ποιμένα τοῦ χρι-

στεπωνόμενον πληρώματος τῶν Πατρῶν. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τὴν Αὐτῆς Ὑψηλότητα, τὸν κύριον πρόεδρον τῆς κυβερνήσεως καὶ ἀπᾶσας τὰς Ἀρχὰς τὰς ἐκπροσωπούμενας ἐνταῦθα. Τελευτῶν, ἃς μοι ἐπιτραπῆ νὰ διατυπώσω τὴν εὐχὴν ὅπως ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς πορείας, ἀκόμη μακρᾶς βεβαίως, εἰς τὴν ὁδὸν ἣτις θὰ φέρῃ, ὅταν ὁ Θεὸς τὸ θελήσῃ, εἰς τὴν ἔνωσιν τὴν ὁποίαν Ἐκεῖνος θὰ θελήσῃ. Εἰς τὴν πορείαν ταύτην δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ βαδίσωμεν, κρατοῦντες ἀμοιβαίως τὴν χεῖρα».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Καρδινάλιου Αὐγουστ. Μπέα ὑπογραμμίζομεν μεθ' ἰκανοποιήσεως τὴν ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχομένην φράσιν τῆς Α.Α. τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', θελήσαντος — ὡς εἶπε — «νὰ ἐκφράσῃ τὸν σεβασμὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν πρόθεσιν νὰ ἀνοίξῃ ἄδελεως τὴν καρδίαν του μετὰ πίστιν καὶ ἀγάπην ἐν Κυρίῳ».

Δὲν ἔχομεν συνηθίσει νὰ ἀκούωμεν λόγους ἐκφράζοντας τὸν σεβασμὸν τοῦ πάπα πρὸς τὴν ἡμετέραν πρεσβυγενῆ Ἐκκλησίαν, οὐδὲ ἄδελεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν προσρήσεις (εἰ μὴ μόνον «πατρικὰς» αὐτοῦ τοιαύτας). Ὅθεν εὐχόμεθα καὶ εὐελπιστοῦμεν ἵνα—κατὰ τοὺς λόγους τοῦ εἰρημένου Καρδινάλιου — «ἀπὸ τοῦδε ἡ ἀγάπη... ἐπικρατήσῃ ἐν τῷ ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ, τῇ εὐθύτητι, τῇ εἰλικρινείᾳ» κλπ. Εἴθε!

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνος ἀντεφώνησεν οὕτως (μεταφράζοντας ἐν συνείδησει εἰς τὴν γαλλικὴν τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμ. Δημητρίου Τρακατέλλη):

«Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ» ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων, Ὑμῶν, εὐλογημένοι καὶ Σεβάσμοι ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, οἱ ὅποιοι ἀποτελεῖτε τὴν λαμπροτάτην καὶ ἱερὰν συνοδείαν αὐτοῦ κατὰ τὴν αἴσαν καλινδόστην του ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου Του καὶ κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν Του εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ τὸν εἰς αἰῶνας καθιδρυμένον, εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ τιμίου αἵματος Του καθηγιασμένον ἔδαφος τῆς Πελοποννησιακῆς ταύτης ἀκροπόλεως.

Δόξα καὶ αἶνος καὶ προσκύνησις ἀνήκει τῷ, ἐν τῇ πανσόφῳ αὐτοῦ προνοίᾳ, τὰ πάντα καλῶς οἰκονομοῦντι, ἐν Τριάδι Θεῷ.

Εὐχαριστίαι δὲ καὶ βαθείας ἐγγνωμοσύνης θερμαὶ ἐκδηλώσεις ὀφείλονται εἰς τὸν περισπούδαστον καὶ διακεκριμένον Προκαθήμενον τῆς, ὑπὸ τῶν αἱμάτων τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, καθηγιασμένης Ρώμης, Πάπαν Παῦλον τὸν ΣΤ'.

Εἰς καιροὺς δυσχεμέρους καὶ χαλεπούς, καθ' οὓς σφοδρὸς ὁ χειμὼν τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν παντοίων καταστροφῶν ἐπήρχετο κατὰ τοῦ ἀνατολικοῦ προμαχῶνος τῆς Δύσεως ἐκ τῆς εἰσβολῆς δεινῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τοῦ

Ἔθνους ἡμῶν ἐχθρῶν, ὁ Ὑψιστος Θεὸς ἐκτείνων προστατευτικὴν τὴν δεξιάν Αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ προλαμβάνων οὐ μόνον πᾶσαν κατ' αὐτῶν βεβήλωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν πλήρη ἀφανισμόν τούτων ἐκ τῆς ἐπικειμένης βαρβαρικῆς θυέλλης, ὠκονόμησε τὴν ὑπὸ ἡγεμονικῶν χειρῶν μεταφορὰν τούτων καὶ τὴν ἀπόθεσιν αὐτῶν εἰς ἄλλας ὡσαύτως ἡγεμονικὰς, εὐλαβῶς δὲ ὑποδεχομένας αὐτὰ χεῖρας, καὶ ὡς πολῦτιμον παρακαταθήκην, οὐχὶ ὡς εἰς τόπον ἐξορίας, ἀλλ' ὡς εἰς οἶκον ξενίας στοργικῆς ἀποτιθέμενα, ὅπως «ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ συνδιατρίβῃ συγχνάμεις μετὰ τοῦ ἀνταδέλφου, ἴσων καὶ αὐτὸς πρὸς ἐκεῖνον ἀπολαύων τιμῶν», ἵνα τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει Πάπα Πίου τοῦ Β' τοὺς λόγους ἐπαναλάβωμεν.

Θὰ ἐδοκιμάζομεν ἄραγε τὴν σημερινὴν χάραν καὶ θὰ εἴχομεν καὶ πάλιν τὸν Πρωτοκλήτου ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ αἰσθητῶς παρόντα βλεπόμενον ὑπὸ πάντων ἡμῶν διὰ τῆς τιμίας κάρρας αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀπ' αὐτῆς προχοόμενας χάριτας καὶ εὐλογίας δωρούμενον εἰς πάντας τοὺς εὐλαβῶς αὐτὸν προσκυνούντας καὶ κατασπαζομένους, ἐὰν μὴ ἡ Θεία Πρόνοια ἐνεπιστεῦετο εἰς ἀσφαλῆ φύλαξιν τὸν πολῦτιμον τούτον θησαυρόν, εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ πρεσβυτέραν ἀδελφὴν ἡμῶν Ἐκκλησίαν;

Εὐλογητὸς λοιπὸν ὁ Θεὸς καὶ δεδοξασμένον τὸ ὑπερόμνητον ὄνομά Του, ὁ τὰ πάντα οὕτω σοφῶς οἰκονομῶν.

Ἄλλ' ἐκλαμπρότατοι ἀδελφοὶ καὶ σεβάσμοι Πατέρες, ὡς προλαβὼν εἶπον, χάριτες καὶ βαθείας ἐγγνωμοσύνης ἐκδηλώσεις ὀφείλονται εἰς πάντας μὲν τοὺς παρασχόντας ἐπαξίαν τῷ Πρωτοκλήτῳ τῶν Ἀποστόλων ὑποδοχὴν καὶ ξενίαν ἀλλὰ καὶ διασφάλισιν τοῦ πολῦτιμου τούτου δι' ἡμᾶς θησαυρίσματος ἀειμνήστους Πάπας τῆς ἀρχαίας Ρώμης, μάλιστα δὲ εἰς τὸν σήμερον ἐπ' αἰσίσις οἰωνοῖς Προκαθήμενον Μακαριώτατον καὶ Ἀγιώτατον Πάπαν Παῦλον τὸν ΣΤ', τὸν οὕτω γενναιοφρόνως συγκατατεθέντα εἰς τὴν πωλιγνώστησιν τῶν ἱερῶν τοῦ θείου μας Ἀποστόλου λειψάνων εἰς τὸν διὰ τοῦ τιμίου Του αἵματος θεμελιωθέντα καὶ ἀνδρουθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰς τὸν αἰῶνα θρόνον Αὐτοῦ.

Εἴησαν τὰ ἔτη αὐτοῦ μακρὰ καὶ κατηγλαϊσμένα. Τῆς πρὸς αὐτὸν δὲ ἐγγνωμοσύνης ἡμῶν τε καὶ παντός τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ποιμνίου εὐαρεστηθῆτε, σεβάσμοι Πατέρες, ἵνα γέννησθε Αὐτῷ κομισαί.

Λαμβάνοντες δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν ὑμῶν τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἣν ἠγαθύνθη νὰ ἀναπέμψῃ ἡμῖν ὁ Ἀγιώτατος ὑμῶν Πατήρ, διαβεβαιούμεν Ὑμᾶς, ὅτι αὕτη θέλει ἀποθησαυρισθῆ ὡς κειμήλιον Θεῖον καὶ ἀσύλητον ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου θανάτων μαρτυρικῶς, δὲν ἔπασσε ποτὲ νὰ παρίσταται νοερῶς προστάτης καὶ φρουρὸς ἀκοίμητος τῆς πόλεως, ἣν καθηγιασε διὰ τοῦ τιμίου αἵματός Του.

Καὶ νῦν ὑψῶνων κατενώπιον ὑμῶν πάντων τῶν κλινόντων τὰς κεφαλὰς τὴν τιμίαν κάραν τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, δέομαι, ἵνα δι' αὐτῆς μεταδοθῆ ἡ εὐλογία καὶ ἡ χάρις Του εἰς τοὺς Ἐδλαβεστάτους ἡμῶν Βασιλεῖς, τοὺς Κυβερνῶντας τὴν χάραν

ἡμῶν, τὸν φιλόχριστον κατὰ γῆν, ἀέρα καὶ θάλασσαν Στρατὸν ἡμῶν καὶ εἰς πάντας ἡμᾶς».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τοῦ Βατικανοῦ αἰδ. Ντυμπράϊ ἀνέγνωσεν ἑλληνιστὶ τὸ ἀκόλουθον μήνυμα τοῦ Ποντίφηκος, (ἀπαγγελθὲν προηγουμένως λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ἐπισκόπου Βίλεμπρανς).

«Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ', δούλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ ἀγαλλιᾶσεως τῆς καρδίας Αὐτοῦ παραδίδει τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Πατρῶν τὴν Ἱερὰν Κάραν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἐκ Πελοποννήσου κομισθεῖσαν τῇ Ρώμῃ καὶ μετὰ βαθείας ἐδλαβείας παραληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Πίου τοῦ Β' καὶ ἰδίαις αὐτοῦ χερσὶν ἐναποθεῖσαν ἐν τῷ μεγάλῳ Ναῷ τῷ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τάφου τοῦ Ἁγίου Πέτρου μεγάλην τὴν φήμην ἔχοντος. Ἀγαλλιᾶται δὲ ἐπὶ τῇ ἐκκληρώσει τοῦ προσηγουμένου ῥήματος τοῦ ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Ἁγίου Πέτρου προκατόχου αὐτοῦ τοῦ ἀναφωνήσαντος πρὸ τοῦ

πολυτίμου λειψάνου τοῦ Ἀποστόλου: «Κυρίον εὐδοκούντος θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ μνημεῖόν Σου», ὅτε καὶ θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰπώμεν: «Ἐδλογημένη ἡ ἐξορία ἢ εἰς βοήθειαν στραφεῖσα». Θεῖα προνοία καὶ οἰκονομία ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἐπιστροφή αὕτη, φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ εὐκαιρίαν, ἵνα, μετὰ περιόδον πικρᾶς διαιρέσεως, ἄνθρωποι καλῆς θελήσεως ἐνεργήσωμεν ὅπως ἡ ἐλπίς τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας μεταξὺ χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀνατελεῖ.

«Ὅθεν νῦν, ὅτε ἡ τιμιωτάτη αὕτη Κάρα ἐπανερχεται εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς τόπον, Παῦλος ὡς ὁ Πῖος, Ἐπίσκοπος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰκόδοχος τοῦ Πέτρου, ἀναφωνεῖ δεόμενος: Ἁγιῆ Ἀνδρέα Προτόκλητε, ὁ εἰς τὸ ὑψηλότερον ἀποστολικὸν ἀξίωμα ἀναδειχθεὶς καὶ Σίμωνα τὸν συναίμονα καλέσας, τοῦ Κυρίου μαθητὰ καὶ Πέτρον σύγγονε, συναπόσταλε καὶ συμμάρτις, ἰκέτευε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ὅπως τὸ πολυτίμον τοῦτο λείψανον, τὸ παρὰ τὸν τάφον τοῦ ἀδελφοῦ καταφυγῆν εὐχόν, ἀποβῆ σύμβολον καὶ προτροπὴ ἀδελφωσύνης ἐν μιᾷ ἐν Χριστῷ πίστει καὶ ἐδλαβείᾳ καὶ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ. Νῦν δὲ ἐπανερχόμενος τῇ πατρίδι σου, τῇ ὑπὸ τοῦ μαρτυρίου Σου λαμπροποίησιν καὶ τῆς αὐτῆς ἀπολαμβάνων τιμῆς, ἧς ἐν τῇ

Ἡ λειψανοθήκη τῆς Τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

πόλει τοῦ Πέτρου ἐτόγγανες, εἶθε τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν νὰ σφραγίσῃς».

Ἀκολουθῶς ὁ καρδινάλιος Μπέα παρέδωσε τὴν χρυσοῦν λειψανοθήκη μετὰ τὴν Ἁγίαν Κράν εἰς τὸν καταφανῶς συγκεκινημένον Σεβ. Μητροπολίτην κ. Κωνσταντῖνον.

7. Λιτανεία.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν, περιστοιχούμενος ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, κατηύθυνθη πρὸς τὴν ὁδὸν Ἁγίου Ἀνδρέου, ὁπότεν περὶ τὴν 5.30 ἐξεκίνησεν ἡ λιτανεία τοῦ σεπτοῦ λειψάνου. Ἡ ὁδὸς Ἁγίου Ἀνδρέου, διὰ τῆς ὁποίας διήλθεν ἡ ἱερά πομπή, εἶχε στρωθῆ μετὰ μυρσίνας καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα μετὰ τάπητας.

Μετὰ τὴν τάπητας εἶχον διακοσμηθῆ οἱ ἐξώστασι καὶ τὰ παράθυρα τῶν περισσοτέρων οἰκιῶν, ἐνῶ ἔκαίοντο λιβανωτοὶ καὶ λαμπάδες ὑπὸ τῶν χιλιάδων πιστῶν.

Τῆς ἱεράς πομπῆς ἠγείτο ὁμᾶς ἀνδρῶν τῆς Τροχαίας καὶ εἶποντο ἡ μουσική τῆς ἀστυνομίας, αἱ σημαῖαι τῶν σωματείων καὶ τὰ προεδρεῖα αὐτῶν, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν γυμνασίων θηλέων καὶ ἀρρένων, οἱ ὁδηγοί, ναυτοπρόσκοποι, διμοιρία στρατοῦ, ἄγχιμα ναυτικοῦ καὶ τμήματα ἀεροπορίας, χωροφυλακῆς καὶ ἡ μουσική τοῦ Δήμου. Εἰς ὀλίγη ἀπόστασιν ἤρχετο ὁ Τιμῖος Σταυρός, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λάβαρα. Εἶποντο μοναχαὶ μετὰ ἀνημμένας λαμπάδας καὶ ἡ χορωδία ἱεροψαλτῶν.

Ἀκολουθῶς ἐφέρετο ὑπὸ ἀνδρῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἡ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ εἶποντο τὸ ἱερατεῖον, οἱ ἀρχιερεῖς κατ' ἀντιζυγίαν ἐκατέρωθεν τῆς «Οὐρανίας», ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἤρχετο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Κωνσταντῖνος φέρων τὴν Ἁγίαν Κράν καὶ συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ πρωτοσυγκέλλου κ. Ἱεροθέου Τσαντίλη καὶ ἄλλων κληρικῶν.

Εἶποντο τὰ μέλη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπροσωπεῖας (ἐκ τῶν ὁποίων ὁ γηραιὸς καρδινάλιος Μπέα ἐντὸς αὐτοκινήτου), οἱ ἐπίσημοι, καὶ τὴν ὄλην πομπὴν ἔκλειε ἡ μουσική τοῦ ναυτικοῦ καὶ διμοιρία στρατοῦ.

Ἐπ' αὐτοκινήτου καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ προέτρεξεν εἰς τὸν φερώνυμον ἰ. ναὸν τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου (πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ἀκαίρων πολιτικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ πλήθους).

Ἡ ἱερά πομπή εἰσῆλθεν εἰς τὸν κατάφωτον καὶ λαμπρότατον διακεκοσμημένον ναὸν τοῦ πολιούχου, ἵνα ἐπακολουθήσῃ ἐπίσημος Δοξολογία.

8. Δοξολογία.

Εὐθύς ὡς ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν (ἀεροπορικῶς) ἡ Α.Β.Υ. ἡ Διάδοχος Εἰρήνη, ἦν ὑπεδέξατο εἰς τὴν

εἴσοδον τοῦ Ναοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν, δούς αὐτῇ πρὸς ἀσπασμὸν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐψάλη πανηγυρική δοξολογία ὑπὸ πολυμελοῦς βυζαντινοῦ χοροῦ ἱεροψαλτῶν.

Ὁ Σεβ. Πατρῶν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ θρόνου, περιστοιχούμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ διακόνων. Οἱ λοιποὶ ἀρχιερεῖς παρετάχθησαν πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Ἡ δὲ ρωμαιοκαθολικὴ ἀντιπροσωπεῖα παρηκολούθει ἐν τῇ Σωλῆα (ἀνεῦ ἀμφίων).

Μετὰ τὸ εἰθισμένον Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀποστ. Ἀνδρέου («Ὡς τῶν ἀποστόλων Πρωτόκλητος...») ἐψάλη τὸ ἰδιαίτερον ἀπολυτίκιον ἐπὶ τῇ ἐπανακομιδῇ τῆς Τιμίας Κράς (ἐκ τῆς ἐπὶ τούτῳ συνθεθείσης ὑπὸ τοῦ ὑπογράφοντος εἰδικῆς ἑσματικῆς ἀκολουθίας, ἐγκεκριμένης ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου).

Ἦχος δ' ταχὺ προκατάλαβε.

*Ὡς θεῖον θησαύρισμα, καταπιστεῦσαι ποθῶν,
εἰς Ρώμην ἐκόμισε Παλαιολόγων βλαστός,
δουλείας ἐν ἔτεσι,
Κάραν σου τὴν ἁγίαν
ἐκ Πατρῶν, ὦ Ἀνδρέα,
Σὺ δὲ τῷ Κορυφαίῳ
ἀδελφῷ ἐκοινωνεῖς.
Διὸ ἐπιστραφεῖσαν ἡμῖν
προστάτην κεκτήμεθα.*

Μετὰ δὲ τὴν Μ. Δοξολογίαν καὶ τὴν Ἐκτενῆ, ἀνεπέμφθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν ἡ ἀκόλουθος εἰδικὴ εὐχή.

Ἐὐχαριστοῦμέν Σοι, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐπὶ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς Μαθηταῖς Σου καὶ Ἀποστόλοις τὴν σὴν οἰκοδομήσας Ἐκκλησίαν καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἐξελεθῆναι αὐτοὺς κλεῦσας εἰς τὸ μαθητεῦσαι πάντα τὰ Ἔθνη καὶ κηρῶσαι τὸ Εὐαγγέλιον πάση τῇ κτίσει.

Ἐὐχαριστοῦμέν Σοι καὶ δοξάζομεν τὸ ὑπερῷον ἔκτενον ὄνομά Σου, ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις καὶ ἀποστολικοῖς χρόνοις ἠξίωσας τὴν χώραν ἡμῶν ταύτην τοῖς ἔργοις τῶν Ἀποστόλων τιμηθῆναι, καὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ αὐτῶν κηρύγματος τὸν σπόρον δεχθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας ἔλθειν.

Ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν Πατρῶν παροικοῦντες ὑμνοῦμεν καὶ εὐλογοῦμεν Σε, ὅτι ἠδδόκησας ἐν αὐτῇ ἀποστολικὴν θεμελιωθῆναι Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦ Ἐνδόξου καὶ Πανευφήμου Ἀποστόλου Σου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ὃν Πολιοῦχον κεκτήμεθα.

Διαδραμὸν γὰρ ἐκ λαῶν βαρβάρων καὶ τὰ στίγματα Σοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, διὰ πολλῶν κακώσεων δεξάμενος, ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ταύτην, μετὰ τὸ εὐαγγελίσασθαι αὐτὸν τὴν Βασιλεύουσαν Πόλιν καὶ τὴν Πρεσβυγενῆ καὶ Μεγάλην ἐν Βυζαντίῳ Ἐκκλησίαν καθιδρῶσαι. Ὅν παραγενόμενον καὶ Σε τὸν Χριστὸν καταγγέλλομεν τοῖς ἀγνοοῦσι

καὶ πλανωμένοι, ὁ μὲν λαὸς ἐδέξατο, ἄρχων δ' ἄνομος ἐδίωξε καὶ μέχρι σταυροῦ καὶ θανάτου αὐτὸν ἤγαγε, ἐν αἵματι πορφυρώσαντα τὴν γῆν ταύτην, ἣ καὶ ἐντάφιον αὐτῷ ἐγένετο, ἐν κόλποις δεξαμένη καὶ φυλάξασα σεπτῶς τὸ σκήνωμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εἶτα δὲ μελισθὲν καὶ διαμερισθὲν εἰς εὐλογίαν πολλῶν καὶ θησαύρισμα Ἐκκλησιῶν κατὰ τόπους, ἀπήχθη τέλειον ἐντεῦθεν ἐν δυσχεμέροις καιροῖς καὶ μετήχθη, τῇ ἐν τῇ Δύσει Ἐκκλησίᾳ, δεξαμένη αὐτοῦ τὴν Πάντιμον Κάραν καὶ φυλαξάσῃ ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ καὶ χρόνοι ἔλθωσιν εὐθετοί.

Καὶ νῦν, τῇ εὐδοκίᾳ Σου Κύριε, ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ εἰσηκούσθη αἰῶνων δέσεις καὶ ἐπραγματώθη προσδοκία αἰῶνων, τῇ φιλαδέλφῳ διαθήσει τῶν ἀπὸ τῆς Προσφυτέρας Ρώμης ἐπανακομισάντων πρὸς ἡμᾶς τὸ σεπτὸν καταπίστευμα καὶ ἡμέτερον περιπόθητον θησαυρόν. Ἐφ' ᾧ καὶ αὐθις καὶ πολλάκις δοξάζοντες Σὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Πίστεως ἡμῶν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὑπὲρ εὐσταθείας τῶν ἁγίων Σου Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως δεόμεθά Σου ἐκτενῶς καὶ ἐκ βαθέων, ἵνα ἐν μιᾷ πίστει πάντες καὶ ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ Σοὶ δόξαν ἀναπέμπωμεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρὶ καὶ τῷ Πανηγύῳ καὶ ἀγαθῷ ζῶσιν Σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν».

Μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν καὶ τὸν Πολυχρονισμόν τῶν Βασιλέων ἤρχισεν ὁ ἀσπασμὸς τῆς Τιμίας Κάρας ὑπὸ τε τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διάδοχου καὶ τῶν ἐπισήμων, τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. (Ἡ Α.Β.Υ. ἡ Διάδοχος ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἀεροπορικῶς εἰς Ἀθήνας).

9. Μέγας Ἐσπερινός.

Μετὰ μικρὰν διακοπὴν, καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ξένων καὶ τῶν ἐπισήμων, ἤρχισεν ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγ. Ἐσπερινοῦ, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιήλ, τῇ συμμετοχῇ πολλῶν προσφυτέρων καὶ διακόνων. Ἐψάλη δὲ τὸ πρῶτον ἡ προμνημονευθεῖσα εἰδικὴ ἄσματικὴ ἀκολουθία (ὡς καὶ ἐν τῷ Ὁρθρῳ καὶ τῇ Θ. Λειτουργίᾳ), τῆς ὁποίας καλαίσθητον ἔκδοσιν ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν ἡ Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν (τύποις «Ἀποστ. Διακονίας»).

10. Ἐπίσημον Δεῖπνον.

Ἀκολουθῶς, περὶ ὥραν 9 μ.μ., ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν παρέθεσεν ἐπίσημον Δεῖπνον, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Πατρῶν, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ὁ Πρωθυπουργὸς μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, οἱ Σεβ. Ἀρχιερεῖς, ἡ ρωμαιοκαθολικὴ ἀντιπροσωπεία, ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν, τοῦ Κλήρου, τῶν Ὁργανώσεων καὶ τοῦ Τύπου τῶν Πατρῶν καὶ λοιποὶ ἐκ τῶν ἐν τέλει, ἀπὸ Ἀθηνῶν καὶ Πατρῶν προσκεκλημένοι. Κατὰ τὰ

ἐπιδόρπια ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνος ἤγειρε πρόποσιν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Ἐξοχώτατε Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ἐπῆρξαν πολὺ ὀλίγοι εἰς τὴν ζωὴν μου, ὅπως αἱ στιγμαὶ τῆς ὥρας αὐτῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἀξιοθεῖς ὑπὸ τῆς ἀμέτρον εὐσπλαγγνίας τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ νὰ διακονῶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του, εἰς τὴν ἔνδοξον καὶ Ἀποστολικὴν ταύτην Μητροπόλιν, ἀντικρύζω ἐν πλημμύρᾳ ἀλληλοσυγκρουομένων συναισθημάτων, ἅτινα καθιστοῦν τὴν γλώσσάν μου ἀσθενῆ πρὸς ἔκφρασιν αὐτῶν, μίαν τόσον οὐ μόνον ἐκλεκτὴν καὶ ἐξόχως ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ οὕτω σπανίως ἀντιπροσωπευτικὴν ὁμήγηρον.

Εἶναι ἀνέκφραστος ἡ χαρὰ ὀλοκλήρου τοῦ Χριστεπωνόμου πληρώματος τῆς Ἀποστολικῆς Μητροπόλεως Πατρῶν, διότι ἐτίμησε τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ ἐπανακομιδῇ τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Πολιούχου ἡμῶν Πρωτοκλήτου Ἀνδρέου καὶ ἠδύοκησε νὰ παρακαθήσῃ κατὰ τὸ, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Πρωτοκλήτου παρατιθέμενον Δεῖπνον καὶ ὁ Κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἐκτραφῇ ἐν τῇ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου διατελουσῇ πόλει τῶν Πατρῶν, καὶ ἱερατικὴν νὰ ἔχη τὴν καταγωγὴν. Ἀνήρ, ὅστις ἐμφανιζόμενος, ὡς ἀξιωμακτικῶς σύμβολον ἀρετῆς, δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Πανελλήνιον τοιοῦτος Κυβερνήτας ἐκζητεῖ, οἷτινες στενὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ σχέσιν διασώζοντες, δὲν θὰ ἀφίστανται τῶν Χριστιανικῶν ιδεωδῶν καὶ κατευθύνσεων.

Ἄλλ' ὅμως, λαμπρύνουσι τὴν συνεστίασιν ταύτην καὶ οἱ Ἐξοχώτατοι καὶ Σεβασμιώτατοι ἐκπρόσωποι τοῦ ἐν τῇ αἰωνίᾳ πόλει τῆς Δύσεως Χριστιανικοῦ Κέντρου, τὸ ὁποῖον, παρὰ τὰς χωριζούσας αὐτὸ ἀπ' ἡμῶν διαφορὰς, δὲν ἐμποδίζομαι νὰ ἀναγνωρίσω, ὅτι βαστάζει τὴν ὁμολογίαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τῶν ἀντιθέτων ρευμάτων, ἅτινα συγκλονίζουν τὸν κόσμον, καὶ διαδραματίζει σημαντικώτατον ρόλον εἰς τὸν ὅσον τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ἡ εὐγνωμοσύνη μας πρὸς τὸν εὐκλεῶς προκαθημένον ἐν Αὐτῷ Ἁγιώτατον Πάπαν Παῦλον τὸν ΣΤ' διὰ τὴν τόσον πρόθυμον καὶ εὐγενικὴν ἀνταπόκρισιν εἰς τὸν ἐκφρασθέντα πόθον τοῦ Πατριακικοῦ λαοῦ θὰ παραμείνῃ ἀσβεστος καὶ αἰωνία.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς ὑμᾶς Ἐκλαμπρότατοι καὶ Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, οἷτινες ὑπήρξατε οἱ εὐλαβεῖς συνοδοὶ τοῦ Ἁγίου Λειψάνου, αἱ εὐχαριστίαι μας εἶναι θερμαὶ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μας ἀμείωτος.

Ἐγείρων τὸ κύπελλον τοῦτο εἰς ὑγείαν πάντων τῶν συνδαιτυμόνων, εὐχομαι, ἐξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε, ὅπως ὁ Πρωτόκλητος εὐλογῇ τὰ ἔργα τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἡμῶν κρατῶν Ὑμᾶς εἰς ἀγαθὰς ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους ἐμπνεύσεις καὶ δωροδύμενος Ὑμῖν ὑγείαν καὶ ἰσχὴν πρὸς πραγμάτωσιν τούτων.

Πρὸς τοὺς Ἐξοχωτάτους δὲ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκκλησίας ἐκπροσώπους εὐχομαι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν ἔργον ἀγαθὸν Κύριος, Αὐτὸς καὶ νὰ τελειώσῃ τοῦτο, διότι ὄντως τὸ νὰ ὤμεν πάντες ἐν, οὐ τῶν συνήθων ἐστίν, ἀλλ' αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου.

Σεβασμώτατοι ἅγιοι Ἀδελφοὶ καὶ λοιποὶ ἀξιότιμοι συνδαιτημόνες, εἶψαν τὰ ἔτη Ὑμῶν μακρὰ, εὐφρόσυνα καὶ ἐδλογημένα παρὰ Κυρίου».

Τοὺς λόγους τούτους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν (μεταφρασθέντας εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Δημητρ. Τρακατέλλη) διεδέχθη ἀντίστοιχος προσλαλιά τοῦ Καρδινάλιου Μπέα (γαλλιστί, καὶ ἀκολουθῶς εἰς ἑλληνικὴν μετάφρασιν παρὰ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας του αἰδ. Πέτρου Ντυμπραί). Ἐν συνεχείᾳ δὲ τόσον ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅσον καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως (ἀμφότεροι Πατρινοὶ) ἐξῆρον τὴν σημασίαν τῆς χειρονομίας τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', ἀποδόσαντος τὴν τιμίαν Κάραν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν.

Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Γ. Παπανδρέου, ἐκφράσας ἐν ἀρχῇ τὸν εὐλαβῆ δισταγμὸν του, ἵνα παρεμβληθῇ εἰς τοὺς λόγους τῶν ἐκπροσώπων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, προσέθεσεν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Σεβ. Καρδινάλιον:

«Συγκινούμεθα ἀπὸ τὴν εὐρύτητα τῶν ἰδανικῶν, τὰ ὅποια ἠθελήσατε νὰ προσδιορίσετε. Ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει δονηθῆ ἀπὸ συγκίνησιν διὰ τὴν προσφορὰν σας. Εὐχομαι ἡ εὐρύτης τῶν σκοπῶν τῆς νὰ δικαιωθῇ, πρὸς τὸ καλὸν τῆς χριστιανωσύνης, τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Ὁ δὲ κ. Π. Κανελλόπουλος, ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὁμιλήσας, εἶπεν ἐν συνεχείᾳ τὰ ἐπόμενα, ἀξιοσημείωτα καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὴν γενομένην ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκευὴν δημοσιεύματος τοῦ καθηγητοῦ τῆς Φιλολογίας κ. Ν. Τωμαδάκη, ἀμφισβητήσαντος τὴν γνησιότητα τῆς Κάρρας τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου.

«Συμμερίζομαι — ἰδὸν ὅτι ὑπάρχει καὶ σημεῖον συναντήσεως Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως — τὸν δισταγμὸν, ὁ ὁποῖος κατέλαβε τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅταν ἐκλήθη νὰ ὁμιλήσῃ, ὕστερα ἀπὸ τὰς ὁμιλίας τῶν διακεκριμένων καὶ ἀξιοσεβάστων ἐκπροσώπων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ δισταγμὸς εἶναι — καὶ πρέπει νὰ εἶναι — πηγὴ θάρρους. Ὑπάρχουν καὶ δισταγμοί, ποὺ δὲν ὀδηγοῦν εἰς ἀναποφασιστικότητα, ἀλλ' ὀδηγοῦν εἰς βήματα θετικά. Ἀκριβῶς, ὅταν πρόκειται διὰ λόγων, ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐκλήθημεν νὰ ἐκφωνήσωμεν ἀπόψε, νὰ ἀνοίξῃ ἕνας νέος δρόμος, πρέπει νὰ προχωρῶμεν μὲ περίσκεπιν, ἀκόμη καὶ μὲ δισταγμούς, χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ τελικοῦ σκοποῦ.

Ἡ ἀγάπη, ἡ συνυφασμένη μὲ τὴν θυσίαν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλήσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνή-

σεως, αὐτὰ τὰ δύο ἰδανικά τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρέπει νὰ ἐπικρατήσουν εἰς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι διόλου εὐκόλον καὶ ἀπλοῦν. Ὁ εὐρισκόμενος σήμερον ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶπεν εἰς τὴν ἐμπνευσμένην καὶ ἐξαιρετικῶς διδακτικὴν ἐγκύκλιον, τὴν ὁποίαν ἀπήρθευεν URBI ET ORBI πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἤδη συνεχιζομένης Συνόδου, ὅτι δὲν σημειοῦνται τὰ βήματα πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ ἀμοιβαίαν κατανόησιν μὲ εὐκολίαν. Καὶ ἀπήτησε μάλιστα ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς καὶ πιστοὺς τοῦ καθολικισμοῦ νὰ ἐμβαθύνουν πρῶτοι αὐτοὶ εἰς τὴν συνείδησίν των, εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ χρέους των.

Ἡ ἡμέρα ἡ σημερινὴ εἶναι μεγάλη. Ἡ νύχτα ἡ ἀποφινὴ — καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀρχίζει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἱερὰ παννυχὶς — εἶναι βαθεῖα εἰς νόημα.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, ἐπειδὴ ἐλέχθη καὶ ἐγράφη εἰς ἐφημερίδα ἀθηναϊκὴν, ὅτι ὁ πρῶτος χρονογράφος, ὁ ὁποῖος ὠμίλησε περὶ λειψάνων καὶ μάλιστα μόνον περὶ τῆς ἐσθῆτος τοῦ Πρωτοκλήτου, εἶναι ὁ Συμεὼν ὁ Μεταφραστής, ὁ ὁποῖος ἔζησε κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα καὶ συγκεκριμένως ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, νὰ εἶπω λέξεις τιμὰς ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ γραφὲν δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ δημοσιεύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀξιόλογος καθηγητῆς ἐλησιολογίας, ὅτι ὁ Ὅσιος Θεοφάνης ὁ Ὁμολογητῆς, ὁ ὁποῖος ἔζησε περὶ τὸ ἔτος τὸ σωτήριον 800, περιγράφει τὴν τελετὴν τῆς Μετακομιδῆς τῶν Λειψάνων τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέου εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία ἐσημειώθη κατὰ τὸ ἔτος 552. Ἀλλὰ ἀσχέτως αὐτοῦ, λησμονοῦν ὅσοι ἐκδηλώνουν σκεπτικισμόν περὶ τὰ θέματα τῆς γνησιότητος ἱερῶν λειψάνων, ὅτι ἡ παράδοσις κατ' ἐξοχὴν μάλιστα ἡ θρησκευτικὴ, εἶναι μεγάλη πηγὴ ἀληθείας. Ὁ Θωμᾶς Παλιολόγος, ὁ περισσότερον ἀγαπητὸς ἀδελφὸς τοῦ μάρτυρος τοῦ Γένους μας Κωνσταντίνου, ὅταν μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ ματαίαν ἔντονον προσπάθειαν ἀντιστάσεως, δὲν ἦτο δυνατόν πλέον νὰ κρατήσῃ ἐλευθέραν τὴν Πελοπόννησον, ἐπῆρε εἰς τὰ χέρια του τὴν κάραν τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ τὴν μετέφερεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Τὴν παρέδωσε διὰ τοῦ Βησσαρίωνος εἰς τὸν Πάπαν Πῖον τὸν Β', τὸν περίφημον Αἰνίαν Σύλβιον Πικκολόμινι, τὸν ποιητὴν καὶ ἑλληριστὴν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐπιχειρήσει — δυστυχῶς ματαίως — νὰ πείσῃ τοὺς Γάλλους, τοὺς Γερμανοὺς καὶ τὴν Βενετίαν, νὰ βοηθήσουν στρατιωτικῶς τὸ ἑλληνικὸν δεσποτάτον τοῦ Μυστρά. Πέραν λοιπὸν τῆς ἀνπολογίστου θρησκευτικῆς ἀξίας, ἔχει καὶ μεγίστην ἐθνικὴν διὰ τοὺς Ἕλληνας σημασίαν ἡ παλινοστήσις τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου εἰς τὴν ἑλληνικὴν γῆν.

Εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς Πάπας διὰ τὴν διαφύλαξιν τοῦ θησαυροῦ. Εἴμεθα εὐγνώμονες καὶ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους, τοὺς ὁποίους ἐπέλεξε ὁ σημερινὸς ἀρχηγὸς τοῦ Βατικανοῦ διὰ νὰ φέρουν τὴν κάραν τοῦ Πρωτοκλήτου εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐμαρτύρησεν».

11. Παννυχίς εὐγνωμοσύνης.

Τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα ὤριζε — μετὰ τὸ Δεῖπνον — «Παννυχίδα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου». Συναφῆς ὑπῆρξε καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως κήρυξις τριήμερου νηστείας ἐν τῇ πόλει τῶν Πατρῶν, πρὸ τῆς ἀφίξεως τῆς τιμίας Κάρας, ἵνα οὕτω διαδηλώσῃ ὁ λαὸς — ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς ἀνακτήσεως τοῦ ἀποστολικοῦ Λειψάνου — τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν στροφὴν Του, ὅτι πρὸ αἰώνων κατήγγειλεν ἐπιτοπίως ὁ Πρωτόκλητος καὶ Πολιοῦχος. Οὕτω δὲ καὶ ἐγένετο, προσελθόντων πολλῶν καὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, πρὸς ὑπεροτέραν ἔκφρασιν τῆς ὀφειλομένης τῷ Θεῷ εὐχαριστίας διὰ τὰ αἴσια συμβάντα τῆς παρουσίας ἡμέρας. Τῆς παννυχίδος προέστη ὁ ἐκ Πατρῶν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ, τελέσας τὴν πρώτην (νυκτερινήν) θείαν Λειτουργίαν, ἐν συρροῇ πιστῶν προσκυνητῶν τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἀποστόλου.

12. Πανηγυρική Λειτουργία.

Τὴν πρωίαν τῆς Κυριακῆς 27 Σεπ/βρίου ἐτελέσθη ἐν τῷ φερωνύμῳ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, συμφώνως τῷ προγράμματι, πανηγυρική θεία Λειτουργία, καθ' ἣν, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας κ. Γερμανοῦ, συνελειτούργησαν δεκατέσσαρες Ἀρχιερεῖς μετὰ πολλῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων. Δύο δὲ χοροὶ βυζαντινοί, συγκροτηθέντες ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν ἔψαλον τὰ ἑόρτια ἄσματα τοῦ Ὁρθρου (ἐκ τῆς ἐδικῆς ἀκολουθίας) καὶ τοὺς ὕμνους τῆς Θ. Λειτουργίας. Ὁ Σεβ. Πατρῶν ἀπήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν προσευχήν. Ἡ δὲ ρωμαιοκαθολικὴ ἀντιπροσωπεία, ὑπὸ τὸν Καρδινάλιον Μπέα, ἱεουργήσασα καθ' ἰδίαν ἐν τῷ ΡΚαθολικῷ Ναῷ τῶν Πατρῶν, προσῆλθεν ἀκολούθως καὶ παρέστη ἐν τῇ Σωλέα κατὰ τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Θ. Λειτουργίας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου. Ἐπίκαιρον πανηγυρικὸν λόγον ἐξεφώνησεν ὁ ἐκ Πατρῶν ὁμότιμος καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθηνῆσι Πανεπιστημίου κ. Παναγ. Τρεμπέλας, ἀφορηθεὶς ἀπὸ τοῦ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς ἡμέρας (Α' Κυρ. Λουκᾶ) ρητοῦ «μὴ φοβῶσθε ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπου ἐσθλῶν ζώγων», καὶ προβαλὼν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ὡς ὁδηγήσαντα τὸν Πέτρον εἰς Χριστὸν, τὸν δὲ Πέτρον ὡς φόβῳ συσχεθέντα («ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνήρ ἀμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε»), καὶ ἐπὶ τῇ ταπεινῶφρονι ταύτῃ συναισθήσει αὐτοῦ κληθέντα μετὰ τοῦ Ἀνδρέου εἰς εὐτολμον καὶ πεπαρησιασμένην («μὴ φοβοῦ») ζώγρησιν ἀνθρώπων. Ἐν κατακλείδι ὁ ὁμιλητὴς ἐτόνισε συναφῶς, ὅτι μεθ' ὁμοίας ταπεινῆς διαθέσεως προβάλλοντες τὸν Χριστὸν — καὶ οὐχὶ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀξιώσεις — οἱ ποιμέ-

νες τῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ δικαιώσωσι, σὺν Θεῷ, τὸν κυριακὸν λόγον περὶ σαγηνεύσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ αἰώνιον βασιλείαν αὐτοῦ.

13. Δεξιώσις ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐγένετο ἐν τῷ μητροπολιτικῷ μεγάρῳ μικρὰ ἀποχαιρετιστήριος δεξίωσις τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τῶν ἐπισήμων. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν ἀπένευε πρὸς τοὺς συμμετασχόντας εἰδικὰ ἀναμνηστικὰ μετάλλια, ἐπὶ τούτῳ κοπέντα, καὶ φέροντα ἐπὶ μὲν τῆς προσθίας ὄψεως τὸν Ἀπόστ. Ἀνδρέαν ἐπὶ χιαστοῦ σταυροῦ, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐπιγραφὴν «εἰς ἀνάμνησιν ἐπανακομιδῆς τιμίας Κάρας Ἀποστόλου Ἀνδρέου. Ἐπὶ Μητροπολίτου Κωνσταντίνου».

Ὑπερθεν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης συμβολίζεται θήκη τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, κύκλοθεν δὲ ἀναγράφεται «Ρώμη ια' Ἀπριλίου αὐξβ' — Πάτριαι κς' Σεπ/βρίου α' ἡξδ'». Τὰ μετάλλια συνωδεύοντο ὑπὸ εἰδικοῦ διπλώματος, ἐνδεικτικοῦ τοῦ πανηγυρικοῦ γεγονότος ὡς καὶ τοῦ λαμβάνοντος τὸ δίπλωμα καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἀπονέμοντος Μητροπολίτου.

Πρὸς τὰ μέλη τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπροσωπείας ὁ Σεβ. Πατρῶν ἀπένευεν ἐπιστηθίους σταυρούς, μετ' ὀπισθογράφου ἀναμνηστικῆς ἐνδείξεως. Πρὸς δὲ τὴν Α.Α. τὸν πάπαν Παῦλον τὸν ΣΤ' ἀπέστειλε, διὰ τοῦ Καρδινάλιου Μπέα, εἰδικὸν πολυτελὲς ἐγκόλπιον, σχήματος δικεφάλου ἀετοῦ μετὰ παραστάσεως τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου ἐπὶ σταυροῦ, ὡς καὶ εἰδικὸν ἐπὶ περγαμνῆς ἀναμνηστικὸν δίπλωμα.

Ἀμοιβαίως ὁ Καρδινάλιος Μπέα ἀπένευε τὸ μετᾶλλον τῆς Β' Βατικανικῆς Συνόδου εἰς τοὺς παραστάνας ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς. Μετὰ δὲ τὴν προσφορὰν ἀναφυκτικῶν ἔληξεν ἡ δεξίωσις καὶ ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας ἡ ΡΚαθολικὴ ἀντιπροσωπεία.

★

Ὀλίγας λέξεις προστίθεμεν περὶ τῆς θήκης τῆς φερούσης τὴν τιμίαν Κάραν. Ἀρχικῶς εἶχε γνωσθῆ ὅτι ἡ Α.Α. ὁ Πάπας παρήγγειλεν, ἵνα κατασκευασθῇ εἰδικὴ πολύτιμος θήκη διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ σεπτοῦ λειψάνου. Καὶ κατεσκευάσθη μὲν αὕτη (ἐν σχήματι προτομῆς τοῦ Ἀποστόλου), ἀλλὰ τελικῶς δὲν ἐχρησιμοποιήθη, καθ' ὅσον εὐρέθη — ὡς βεβαιοῦται — ἡ θήκη μεθ' ἧς εἶχε μετακομισθῆ εἰς Ρώμην ἡ τιμία Κάρα ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ Παλαιολόγου, ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ ἐναπετέθη αὕτη καὶ ἀπεστάλη ἡμῖν, μετὰ προσθήκης βάσεως μόνον ἐκ πολυτίμου λίθου. Ἡ ἐν λόγῳ θήκη ἔχει σχῆμα κεφαλῆς, οὐχὶ ἐντελῶς ἀγαλαματίνης μορφῆς, ἀλλὰ μετριώτερον ἀνάγλυφος — μᾶλλον βυζαντινῆς ἔκφρασεως. Ἐπεξηγήθη δ' ὅτι ἀνήκει αὕτη εἰς τὴν πρὸ τῆς εἰκονομαχίας ἐποχὴν, καθ' ἣν ἦσαν ἀνεκτὰ τοιαῦτα ὁμοιώ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Ἐνιαῖος ὄργανισμός».

Ἡ εἰς διαφόρους ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπίσκεψις τῆς Ἀυτοῦ Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ καὶ ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ Ἀυτοῦ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ διαπιστωθῇ ἡ βαθυτέρα πνευματικὴ ἐνότης, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν.

Ὡς ἐπανελημμένως ἐδήλωσεν ὁ διακεκριμένος Προκαθήμενος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἡ μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων ἐπικοινωνία ἐνισχύει αὐτοὺς καὶ δημιουργεῖ τὴν συνείδησιν τῆς δυνάμεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία πρέπει σήμερον νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον.

Ἰδιαιτέρων ἐντύπων προεκάλεσαν αἱ δηλώσεις τοῦ Σέρβου Πατριάρχου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος, ὅπερ παρετέθη πρὸς τιμὴν Ἀυτοῦ ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διὰ τῶν δηλώσεων τούτων ὁ ἡγέτης τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σέρβων ἐτόνισε τὴν συμπαραστάσιν καὶ συμπάθειάν του πρὸς τὸν δεινοπαθοῦντα ἐν Κύπρῳ καὶ Κωνσταντινουπόλει Ὀρθόδοξον Ἑλληνισμόν. Χαρακτηριστικῶς μάλιστα ἐπανελάβε τὸ καὶ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ἐπισήμως ὑπ' αὐτοῦ λεχθέν, καθ' ὃ «ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἐνιαῖος ὄργανισμός καὶ ἐπομένως ὅταν ἐμπήγνυται ἡ μάχαιρα εἰς ἐν ἐκ τῶν μελῶν τῆς, ὡς συμβαίνει ἐσχάτως ἐν Κύπρῳ καὶ Κωνσταντινουπόλει, τὸν αὐτὸν πόνον αἰσθάνονται ἐξ ἴσου πάντες οἱ ὀρθόδοξοι λαοί».

«Δὲν δύναται εἰσέτι νὰ ὑπερνικηθῇ».

Ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀκόμη μακρὰν ὁμολογήθη καὶ ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Μπέα, κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἀγίας Κάρας τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου εἰς Πάτρας. «Ἐπὶ αἰῶνας, εἶπεν, ἐζήσαμεν ὡς ξένοι πρὸς ἀλλήλους... ἐπὶ αἰῶνας εὐρέ-

ματα. Ἡ θήκη ἐσφραγίσθη ἐν Ρώμῃ ὑπὸ τοῦ πάπα ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς Ὀρθοδόξων καὶ ΡΚαθολικῶν, καὶ συνετάγη σχετικὴ ἐπίσημος πρᾶξις ἐπὶ τῇ τοποθετήσῃ ἐντὸς αὐτῆς τῆς τιμίας Κάρας, εἰς βεβαίωσιν τῆς γνησιότητος αὐτῆς. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐτέθη ἐντὸς τῆς θήκης μετὰ τῆς Κάρας. Παρεδόθη δ' εἰς τὸν Μητροπολίτην Πατρῶν λεύκωμα φωτογραφιῶν μετὰ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τῆς τοιαύτης τοποθετήσεως καὶ σφραγίσεως τῆς τιμίας Κάρας. Γίνεται πάντως σκέψις, ὅπως ἀντικατασταθῇ ἐν καιρῷ ἡ ἐν λόγῳ θήκη δι' ἄλλης, μᾶλλον προσαρμοζομένης πρὸς τὴν παράδοσιν καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ.

† Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

θημεν ἀτυχῶς, πολὺν συγχρά, εἰς ἀντίθεσιν οἱ μὲν πρὸς τοὺς δέ... Τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγάπη, μᾶς κάμνει νὰ ἐπανεύρωμεν καὶ νὰ τιμῆσωμεν ἐκ νέου ὅ,τι ἔχομεν κοινὸν καὶ ὅ,τι μᾶς ἐνώνει, καὶ νὰ αἰσθανώμεθα μίαν ἐδεργερτικὴν ὁδὴν δι' ὅ,τι μᾶς χωρίζει καὶ δι' ὅ,τι δὲν δύναται εἰσέτι νὰ ὑπερνικηθῇ».

Ἄλλὰ διατὶ «δὲν δύναται εἰσέτι νὰ ὑπερνικηθῇ»; Διότι, ὡς γνωρίζει καλύτερον ἡμῶν ὁ διακεκριμένος καρδινάλιος, ὁ παπισμός, ὡς ἀπεδείχθη διὰ τῆς τελευταίας παπικῆς ἐγκυκλίου, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι δέσμιος ἀντιλήψεων, αἰτινες οὐδόπως εἶναι δυνατόν νὰ γίνων ἀνεκταὶ ὑπὸ τῆς γνησίας χριστιανικῆς συνειδήσεως καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄς ἐχρηθῶμεν λοιπὸν νὰ χειραφετηθῇ ταχέως ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἀντιλήψεων τούτων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐν τῶν ἐπιπροσθούτων εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐμποδίων. Μόνον τότε θὰ δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐνώσεως «προτείνοντες ἀμοιβαίως τὴν χεῖρα».

Μετὰ πολλῆς προσοχῆς.

Ἡ θύελλα τῶν περὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια συζητήσεων συνεχίζεται περὶ πολλὰ σημεῖα καιρίας σημασίας καὶ σπουδαιότητος. Δι' αὐτὸ οἱ ἀρμόδιοι δέον νὰ προχωρήσουν εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς μεταρρυθμίσεις, μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ μετὰ ἐξονυχιστικῆν ἐξέτασιν τῶν διύσταμένων ἀπόψεων. Πᾶσα σπουδὴ δύναται νὰ ἀποβῇ ὀλεθρία διὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους.

Ἰδίως πρέπει νὰ ληφθῇ μέριμνα διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἑλληνορθόδοξου ιδεώδους τῆς Παιδείας μας. Ὅτι λ.χ. τὸ μάθημα τῶν Θεσηκεντικῶν δέον νὰ θεωρῆται ὡς «βασικόν» εἶναι τόσον αὐτονόητον, ὅστε οὐδόπως χρῆζει συζητήσεως. Ὅτι εἰς τὸ ὑπό ἴδρυσιν «Παιδαγωγικὸν Ἰνστιτοῦτον» δέον νὰ ἐκπροσωπῆται καὶ ἡ Ἐκκλησία ὡς ὁ κύριος φορεὺς τοῦ ὀρθόδοξου πνεύματος εἶναι τι ἐπίσης πρόδηλον. Ὅτι ἡ διαδικασία ἐκλογῆς καθηγητῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν δὲν πρέπει νὰ διενκολύη τοὺς παντὸς εἶδους «ἀρριβιστάς» καὶ «ἀλεξιπτωτιστάς» εἶναι τι ὡσάυτως ἄκρως λογικὸν καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ σοβαρῶς.

Περὶ τὰ σημεῖα ταῦτα, ὡς καὶ περὶ πολλὰ ἄλλα αὐτονόητα οὐδεμίαν συζήτησιν θὰ ἔπρεπε νὰ διεξάγῃται. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι εἰς τὸ τέλος θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ νηφαλιότης καὶ θὰ προληφθοῦν πολλοὶ ἀπειλούμενοι δυσάρεστοι καὶ βλαβεροὶ ἐξελιξίεις.

«Γιὰ τὸ χωριό».

Μετὰ χαρᾶς ἐξαίρομεν τὴν ἀρξαιμένην σταυροφορίαν «γιὰ τὸ χωριό», ἣτις ὀργανώθη μετὰ χρηματοδότησιν τοῦ Βασιλικοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος καὶ μετὰ τὴν

συνεργασίαν τῶν ὑπουργείων Ἐσωτερικῶν καὶ Θεοσχευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας. Κατὰ τὴν σταυροφορίαν ταύτην διάφοροι ἐπιστήμονες ἰατροί, δικηγόροι, τεχνικοί κ.ἄ. ἀναπτύσσουν εἰς τοὺς χωρικοὺς ἐκλαϊκευμένα θέματα, ἐν δὲ συνεργεῖον τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος προβάλλει διαφόρους ταινίας ἐγκυκλοπαιδικοῦ, μορφωτικοῦ καὶ ψυχαγωγικοῦ περικομιμένου. Παράλληλως λειτουργεῖ καὶ φορητὴ δαμειστικὴ βιβλιοθήκη.

Ἀσφαλῶς οἱ καρποὶ τῆς σταυροφορίας ταύτης θὰ εἶναι διαφιλέστεροι, ἐὰν αὕτη γίνῃ μετὰ τὴν συνεργασίαν τῶν κατὰ τόπους Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ ἐδλαβεστάτων ἐφημερίων καὶ ἐὰν ἐπὶ πλέον καταβάλληται φροντίς, ἵνα αἱ εἰς τοὺς χωρικοὺς προβαλλόμεναι ταινίαὶ καὶ ἡ δαμειστικὴ βιβλιοθήκη μὴ περιέχουν ἀκατάλληλον ἢ καὶ ἐπιβλαβῆ πνευματικὴν τροφήν.

Μέχρι ποίου σημείου;

Εἰς πάντα τὰ κράτη-μέλη τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐρωτάσθη ἡ «Παγκόσμιος ἡμέρα τοῦ παιδιοῦ». Ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο δουλία ἐπὶ τοῦ αἰτήματος τῆς προετοιμασίας τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας διὰ τὰς μεταβαλλόμενας κοινωνικὰς καταστάσεις.

Βεβαίως αἱ σημειωθεῖσαι πρόοδοι εἰς τὸν τεχνικὸν καὶ οικονομικὸν τομέα ἐπιβάλλουν, ὡς ἐτονίσθη, τὴν προσαρμογὴν τῆς νεολαίας εἰς τὰ σημερινὰ δεδομένα. Ἐπομένως ἀπαιτεῖται ἐκσυγχρονισμὸς εἰς τὸ ἔργον τῆς προσαρμογῆς τῶν νέων εἰς τὴν κοινωνικὴν πραγματικότητα. Ἀλλὰ μέχρι ποίου σημείου ἀπαιτεῖται ἐκσυγχρονισμὸς; Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀπαιτεῖται προσοχή. Δέον πρὸ πάντων νὰ κατανοηθῆ, ὅτι ὑπάρχουν παλαιὰ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι οὐδόλως εἶναι ἀναχρονιστικά, ἀλλ' ἔχουν αἰώνιον καὶ καθολικὸν χαρακτήρα. Τοιαῦτα εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἐλληνορθόδοξοι ἀρχαί. Πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας δέον νὰ προσαρμοζῶνται αἱ κοινωνικαὶ μεταβολαὶ καὶ οὐχὶ αἱ ἀρχαὶ ἐκεῖναι πρὸς τὴν ρευστότητα τῆς ἐξελιξέως τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν.

Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῆ ἑορτασμὸς τῆς «Παγκοσμίου ἡμέρας τοῦ παιδιοῦ» ἀνευ ὑπομνήσεως καὶ ἐξάρσεως τῆς συμβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς θέσεως τοῦ παιδιοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Δυστυχῶς ὅμως κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὁ ἑορτασμὸς παρέλειψεν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τὴν ὑπόμνησιν ταύτην.

«Στρατευόμενον πλήρωμα».

Ὅτι παρὰ τὴν συστηματικὴν ἀθεϊστικὴν προσπάθειαν τοῦ σοβιετικοῦ κράτους ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἐν Ρωσίᾳ εἶναι λίαν θαλερὰ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν περιγραφῶν τοῦ προσφάτως μεταβάντος εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν δημοσιογράφου κ. Κ. Τριανταφυλλίδη.

Κατὰ τὰς περιγραφὰς ταύτας, εἶναι συγκινητικὸν

τὸ θέαμα τῶν ἐκκλησιαζομένων πιστῶν ἐν Ρωσίᾳ. «Οἱ προσερχόμενοι (εἰς τὸν ναὸν) πιστοί, γράφει ὁ κ. Τριανταφυλλίδης, σχηματίζαν τώρα ἀδιάκοπη φάλαγγα. Περισσότερο ὅμως ἀπ' τὸν ἀριθμὸν, ἐντύπωση προξενούσε τὸ ὄφος τους, τὸ στήσιμο τοῦ κορμοῦ τους, ἡ περπατησιά τους. Εἶχαν ὄλοι ψηλὰ τὸ κεφάλι καὶ μιὰ μαχητικὰ περήφανη ἐκφραση στὰ μάτια. Ἐμοιάζαν μὲ στρατιῶτες, πὺν πάνε νὰ καταλάβουν τὶς θέσεις τους σὲ προμαχῶνα, ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ὑποστείλουν ποτὲ τὴ σημαία. Αὐτὸ ἦταν ἀληθινὰ «στρατευόμενον πλήρωμα»...».

Καὶ ἡ περιγραφή συνεχίζεται: «Ἡ Θεία Λειτουργία ἔχει ἀρχίσει. Ὁ ἐσωτερικὸς χώρος τοῦ ναοῦ ἦταν τότε ἀσφυχτικὰ γεμάτος... Ὅλο τὸ ἐκκλησιαστικὸν συμμετέχει μὲ πάθος συγκινητικῶς. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ προφέρουν τὴ λέξη «Γκόςποντι»—«Κύριε», σὲ πιάνει ῥίγος... Ξεχωρίζω ἕνα φαντάρο. Ἐχει κλείσει τὰ μάτια καὶ τὰ χεῖλια του σαλεύουν... Μπροστὰ σ' ἕνα εἰκονοστάσι, ἕνας ἄντρας ἔχει γονατίσει, ἀγγίζει μὲ τὸ μέτωπό του τὸ δάπεδο. Κάθε φορὰ, πὺν σηκώνει τὸ κεφάλι, ἡ ὄψη του ἔχει καὶ πῶ ἐντονη λάμψη. Εἶναι εὐδαιμονία αὐτό, πὺν καθρεπτίζει τὸ πρόσωπό του...».

Ἀληθῶς ὀφείλονται εὐχαριστίαι εἰς τὸν κ. Τριανταφυλλίδη, διότι οὗτος μετέδωκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας του παλμὸς τινὰς τῆς ψυχῆς τοῦ εὐσεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ.

Καταισχύνει τὸν πολιτισμὸν.

Εἰς ἐκθεσιν τῆς «Ὀνέσκο», ὑπογραφεῖσαν ὑπὸ διακεκριμένων βιολόγων καὶ ἀνθρωπολόγων, ἀντιπροσωπευσάντων 17 χώρας ἐν συνεδρίῳ γενομένῳ προσφάτως ἐν Μόσχᾳ, τονίζεται, ὅτι πᾶσα φυλετικὴ διάκρισις εἶναι ὅλως ἀδικαιολόγητος. «Ἀντιφάσκει καταδήλως πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν πραγματικότητα καὶ εἶναι ἀπλῶς προῖόν τῆς φαντασίας πᾶσα ἀποψὶς ὑποστηρίζουσα τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἀνωτερότητα μιᾶς οἰασθήποτε ἀνθρωπίνης φυλῆς ἐπὶ ἄλλων φυλῶν».

Χαίρομεν, διότι αἱ ἐπιστημονικαὶ αὗται διαπιστώσεις εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνοι πρὸς τὴν βιβλικὴν διδασκαλίαν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς «ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» (Πράξ. ιζ', 26) ἢ «οὐκ ἔνι Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, περιτομῆ καὶ ἀκροβυστία, βάρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος» (Κολ. γ', 11).

Ἐπομένως καταισχύνει τὸν πολιτισμὸν μας τὸ ὅτι εἰς πολλὰ σημεία τῆς γῆς ἐξακολουθοῦν αἱ φυλετικαὶ διακρίσεις χάριν ἐντελῶς ἰδιωτελῶν σκοπῶν ἀσυνειδήτων ἀτόμων ἢ ομάδων.

Διάδοσις κατευναστικῶν φαρμάκων.

Ἐπολιτροπὴ τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας ἤρχισεν εὐρυτάτην ἔρευναν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐμπόριον τῶν ναρκωτικῶν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς διαθέσεως κατευναστικῶν καὶ βαρβιτουρικῶν φαρμάκων εἰς ὄλο-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 26ης Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 10ης Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμ. Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διάφορα πρόσωπα κλπ. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆς 27ης Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆς 2ας Ὀκτωβρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ πανηγυρίζοντος ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου τῆς ὁδοῦ Σκουφᾶ.

Ἐτέλεσε: Τῆς 27ης Σεπτεμβρίου Τρισάγιον πρὸ τοῦ μνημείου τοῦ ἔθνομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης, παρουσίᾳ τοῦ Δημάρχου καὶ Σωματείων Ν. Σμύρνης καὶ πλήθους κόσμου.

Προήδρευσε: Τῆς 28ης Σεπτεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆς 21ης Σεπτεμβρίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῆς 30ης Σεπτεμβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

κληρον τὴν ὁμοσπονδίαν. Ἡ ἔρευνα αὕτη ὠδήγησεν εἰς τὸ συνταρακτικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἡ χρῆσις τοιούτων φαρμάκων (ψυχοτοξικῶν) ἔχει προσλάβει τρομακτικὰς διαστάσεις εἰς τὰς τάξεις τῆς νεολαίας τοῦ ἀμερικανικοῦ ἔθνους. Δισεκατομμύρια ἐκ τῶν καταποτιῶν αὐτῶν καταναλίσκονται καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, ἡ δὲ κατανάλωσις βαίνει ἀξαναομένη με ρυθμὸν λίαν ἀνησυχητικόν. Τὰ φάρμακα ταῦτα καταναλίσκονται κυρίως ὑπὸ τῶν νέων ἐκείνων, οἵτινες ἀναζητοῦν τρόπους καταπολεμήσεως ἐσωτερικῶν ἐπιχειρημάτων καὶ εἰρηνύσεως τοῦ τεταραγμένου ἐσωτερικοῦ τῶν.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως. Ὅσον ἡ ἀπὸ τοῦ ἐρθοδόξου τρόπου τῆς ζωῆς χειραφεσία τῆς συγχρόνου νεολαίας θὰ γίνηται μεγαλυτέρα, τόσο περισσότερο θὰ ἀξάνηται ἡ ἐσωτερικὴ ἀγωνία καὶ ταραχὴ. Ὅσον οἱ νέοι μας θὰ ἀπομακρύνονται ἐκ τοῦ Ἄρχοντος τῆς εἰρήνης, τόσο περισσότερο θὰ ἀναζητοῦν βλαβερὰ ὑποκατάστατα αὐτοῦ εἰς κατευναστικά, ἅτινα οὐδόλως εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς ἐνδομύχους ἐφέσεις τῆς νεανικῆς ψυχῆς καὶ νὰ καλύψουν τὸ ἐν αὐτῇ κενόν.

Θὰ ἠλλασσε μορφήν.

Συμφώνως πρὸς τὰς στατιστικὰς δύο ἑκατομμύρια δολλαρίων ἐξοδεύονται ἡμερησίως ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὰς προσπάθειας πρὸς ἐξόρμησιν εἰς τὸ διάστημα καὶ κατάκτησιν αὐτοῦ. Ἀνάλογα εἶναι τὰ χρηματικὰ ποσά, ἅτινα ἐξοδεύει ἡ Ρωσία.

Προέπεμψε: Τῆς 2ας Ὀκτωβρίου εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀντιοχείας κ. Θεοδόσιον.

Παρέθεσε: Τῆς 1ης Ὀκτωβρίου ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν μελῶν τῆς τέως Ἱεράς Συνόδου τῆς 109ης Συνοδικῆς Περιόδου.

Ἐδέχθη: Τῆς 26ης Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Ναυπακτίας καὶ Ἐβρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν καρδινάλιον Αὐγουστίνον Μπέα, τὸν ρωμαιοκαθολικὸν ἐπίσκοπον Βίλλεμπρανς καὶ τὸν ρωμαιοκαθολικὸν μοναχὸν Ντυμπραὶ καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν Ὁρησκευμάτων τοῦ ὑπουργείου Παιδείας καθηγητὴν κ. Μάρκον Σιάτην.

— Τῆς 28ης Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Νευροκοπίου καὶ Ζιγνῶν κ. Ἀγαθάγγελον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον καὶ Θήρας κ. Γαβριήλ, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Δασκαλάκην, τὸν καθηγητὴν τῆς αὐτῆς Σχολῆς κ. Ἰωάννην Τιμαγένην, τὸν ἱεροκήρυκα πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Δημόπουλον καὶ τὸν διευθυντὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης κ. Ἱ. Μάμαλην.

— Τῆς 2ας Ὀκτωβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ὁρθῶς παρατηρήθη, ὅτι ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ διατεθοῦν καθημερινῶς τὰ ἡμίση ἐκ τῶν χρημάτων τούτων διὰ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν πολλῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων, θὰ ἠλλασσε μορφήν ὁ πλανήτης ἡμῶν καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ ἐπεκράτει περισσότερο ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ πόσοι σκέπτονται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου δοθείσας ἐντολὰς Αὐτοῦ;

«Μακάριος».

Εἰδήσεις ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀναφέρουν, ὅτι αἱ ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ ἀπηγόρευσαν εἰς τὰς νήσους Σευχέλλας, ὅπως οἱ ἰθαγενεῖς δίδουν εἰς τὰ τέκνα τῶν τὸ ὄνομα «Μακάριος». Κατὰ τοὺς τελευταίους ἐξ μῆρας ὀγδοήκοντα «Μακάριοι» κατεγράφησαν εἰς τὰ ληξιαρχικὰ γραφεῖα τῶν Σευχέλλων. Ἡ ἀπαγόρευσις προεκλήθη ἐκ τῆς διαπιστώσεως τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ὅτι τὸ ὄνομα «Μακάριος» ἔχει ἀρχίσει νὰ χρησιμοποιητῆ συμβολικῶς ὑπὸ τῆς τοπικῆς ὀργανώσεως αὐτοδιαθέσεως, ἣτις ἔχει κηρυχθῆ ἐπὶ νόμου.

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Σευχέλλων ἔχουν εὐθικρισίαν καὶ κατανοοῦν τὸ ἱερὸν περιεχόμενον τοῦ ἁγῶνος, τὸν ὁποῖον διεξάγει ἐν Κύπρῳ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος. Οὕτως ἀποδεικνύονται ἰστάμενοι εἰς ὑψηλότερον πνευματικὸν ἐπίπεδον πολλῶν δυτικῶν, οἵτινες κατασκευοφαντοῦν τὴν ἱερὰν προσπάθειαν τοῦ πνευματικοῦ ἡγέτου τῆς Κύπρου.

Ναυπακτίας και Εύρυτανίας κ. Δαμασκηνόν μετά του Πρωτοσυγκέλλου του πανοσιολ. άρχιμ. Θεοδοσίου Φραγκιάδη, και τον ήγούμενον της Ιεράς Μονής Πετράκη πανοσιολ. άρχιμ. Χαρ. Βασιλόπουλον.

— Τῆ 3ῃ Ὀκτωβρίου τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Παν. Παναγιωτάκων, τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον, τὸν τέως νομάρχην Ἀττικῆς κ. Γεωργιάδην, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τοῦ Ὁ.Δ.Ε.Π. κ. Χατζήκωνσταντίνου καὶ τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Νεαμονιτάκην.

— Τῆ 5ῃ Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἡλείας κ. Γερμανόν, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιον καὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Θ. Σπερώντσαν, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Παν. Παναγιωτάκων, τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης πανοσιολ. άρχιμ. κ. Ἰερώνυμον Κοτσώνην, τοὺς καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Κ. Μπόνην καὶ κ. Μ. Σιώτην, τὸν ήγούμενον τῆς ἱ. Μονῆς Μαχαιρᾶ τῆς Κύπρου πανοσ. άρχιμ. κ. Διονούσιον, τὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς ἱ. Μητροπόλεως Κοζάνης πανοσ. άρχιμ. κ. Ἰερόθεον, τὸν πανοσιολ. άρχιμανδριτὴν κ. Ἥλιαν Μαστρογιαννόπουλον καὶ τὸν ἐκ Παρισίων πανοσιολ. άρχιμ. κ. Πέτρον.

— Τῆ 7ῃ Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονούσιον, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον καὶ Ναυπακτίας καὶ Εύρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας κ. Ἀσανίδην, τὸν πανοσιολ. άρχιμ. κ. Γιαννούλατον καὶ τὸν ἐν Ζυρίχῃ πρωτοπρεσβύτερον κ. Γεώργιον Τσέτσην.

— Τῆ 9ῃ Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, Πατρῶν κ. Κωνσταντίνου καὶ Ναυπακτίας καὶ Εύρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν ήγούμενον τῆς ἱ. Μονῆς Πετράκη πανοσιολ. άρχιμ. κ. Χαρ. Βασιλόπουλον, τὸν Ἀρεοπαγίτην κ. Παπαϊωάννου, τὸν ἀντιστράτηγον κ. Δασκαράκη, τὸν Διευθυντὴν Ὁργανεμάτων τοῦ ὑπουργείου Παιδείας κ. Γιανναρῶν καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κωστόπουλον.

— Τῆ 10ῃ Ὀκτωβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μομφρασίας καὶ Σπάρτης κ. Κυπριανόν καὶ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον καὶ τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ἀνέλαβε καθήκοντα συνοδικοῦ καὶ ἀντιπροέδρου τῆς ἱ. Συνόδου.

— Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ταλαντίου κ. Στέφανος ἀντεπροσώπευσεν τὸν ἀπουσιάζοντα εἰς Ἀθήνας συνοδικὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν τοῦ παραμειναντος ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Θεσσαλονικῇ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ. Ὅστω τὴν μεσημβριάν τῆς 1ῆς Ὀκτωβρίου ὁ Θεοφιλέστατος παρεκάθησεν εἰς τὸ ἐν τῇ Φοιτητικῇ Ἑστία γεῦμα, ὅπερ ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου παρετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ Σέρβου Πατριάρχου καὶ τῆς ἐξ ἀρχιερέων καὶ θεολόγων καθηγητῶν ἀκολουθίας του. Εἰς τὸ γεῦμα παρεκάθησαν ὡσαύτως ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Νικόλαος Ἀσπιώτης, ὁ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πανοσ. άρχιμ. κ. Ἰερώνυμος Κοτσώνης καὶ οἱ καθηγηταὶ αὐτῆς. Πρὸ τοῦ γεύματος οἱ διακεκριμένοι ξένοι ἐξεναγῆθησαν εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τοὺς χώρους τῆς Φοιτητικῆς Ἑστίας ἀποθυμάσαντες τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἴδρυμα καὶ ἐκφρασθέντες δι' αὐτὸ ἐνθουσιωδῶς. Κατὰ τὸ γεῦμα τὸν Πατριάρχην προσεφώνησεν ὁ κοσμήτωρ πανοσ. άρχιμ. κ. Ἰερώνυμος Κοτσώνης, ὅστις ἐγαρέττησε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Προκαθημένου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ὡς εὐτυχὲς γεγονός καὶ ὡς εὐλογίαν διὰ τὸ Ἀριστοτελεῖον Πανεπιστήμιον ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ἐπίσης ὁ πανοσιολογίατος ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ Σέρβου Πατριάρχου ὡς ἐξέχουσαν ἐν

τῇ καθ' ὅλου Ὀρθοδοξίᾳ. Ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος ἠγαρήσθησε δι' ὅλα καὶ ἐξέθεσε διὰ μακρῶν τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τοῦ ἀνα τὴν Ἑλλάδα ταξιδίου του, τὸ ὅποιον ἤρρισε διὰ τῆς παρουσίας του εἰς τοὺς βασιλικοὺς γάμους καὶ τῆς συναντήσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Παπανδρέου. Ἀκολουθῶς ἀνεφέρθη εἰς τὴν διαδρομὴν του εἰς πολλὰς πόλεις καὶ ἱεράς μητροπόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ εἰς τὸ προσκύνημά του εἰς τὰ σερβικὰ νεκροταφεῖα Κερκύρας καὶ Θεσσαλονίκης, ἐνθα φυλάσσονται τὰ ὄσθα στρατιωτῶν πεσόντων κατὰ τοὺς κοινούς ἡρωϊκούς ἀγῶνας Ἑλλήνων καὶ Σέρβων. Τὸ ὅλον ταξιδίον του εἰς Ἑλλάδα, κατὰ τὸ ὅποιον αὐτὸς καὶ ἡ ἀκολουθία του εἶχον τόσας εὐκαιρίας νὰ μελετήσουν καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν πνευματικότητα τοῦ εὐσεβοῦς ἐλληνικοῦ λαοῦ, ἐξακρατηρήσθη ὑπὸ τοῦ Σέρβου Πατριάρχου ὡς καθοδηγηθὲν ὑπὸ τῶν βουλῶν τῆς Θείας Προνοίας, ἡ ὅποια δεικνύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς ὁδοὺς καὶ κατευθύνει τὰ ἐγχειρήματα αὐτῶν χωρὶς νὰ βιάξῃ τὴν βούλησιν των. Ὅστω, εἶπεν ὁ Πατριάρχης, ἐνισχύονται καὶ φωτίζονται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, τὴν γνώσιν καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ, ἰδίως ὅταν οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ λαοὶ ἐργάζονται εἰς ψυχικὴν ἐπαρῆν καὶ πρῶτα ἐν μεταξὺ των τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ὡς συμβαίνει με τοὺς ἀδελφοὺς λαοὺς Ἑλλάδος καὶ Σερβίας. Λίαν συγκεκμημένως ὁ Μακαριώτατος Προκαθημένος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὸ Κυπριακόν, τονίσας τὴν συμπάθειαν καὶ συμπαραστάσιν του εἰς τὰ δεινοπαθήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Κύπρου. Χαρακτηριστικῶς εἶπεν, ὅτι καὶ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ἔχει δηλώσει ἐπισημως, ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἐνιαῖος ὄργανισμός καὶ ὅταν ἐμπήγνυται ἡ μάχαιρα εἰς ἐν μέλος τῆς, ὡς συμβαίνει τώρα εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Κύπρον, τὸν αὐτὸν πόνον αἰσθάνονται ἐξ Ἰσου πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἀδελφοὶ λαοί.

— Τῆ 2ᾷ Ὀκτωβρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφ. ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Στεφάνου παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων καὶ τῆς ἀκολουθίας του. Εἰς τὸ γεῦμα παρεκάθησαν καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Θεοφιλέστατος προσεφώνησε δι' ὀλίγων τὸν Μακ. Πατριάρχην ἐξάρας τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ. Ἀπαντῶν ὁ Πατριάρχης ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ὅστις ἀφῆκε ἀρίστως καὶ ἀληθινῶς ἐντυπώσεις ἐν Σερβίᾳ κατὰ τὴν εἰς τὸ παρελθὸν μετάβασιν του εἰς αὐτήν.

Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλλης

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονούσιος ἀπῆρθησε τὰς κάτωθι διαμαρτυρίας πρὸς τὴν Εἰσαγγελίαν Πρωτοδικῶν καὶ τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς, αἱ ὅποια ἐκινηποιήθησαν καὶ εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον.

Ἐν Ἐδέσσει τῇ 27.8.1964

Πρὸς

Τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εὐλαβῶς ὑποβάλλομεν συνημμένως ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. ἡμετέρου πρὸς τὴν Εἰσαγγελίαν Πρωτοδικῶν Νομοῦ Πέλλης καὶ τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς ἰδίως περιφερείας ἀφορῶσαν τὴν ἀναίσχυντον ἐκτροχιάσιν τῶν τουριστικῶν γυναικῶν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν ἀκριτικὴν πόλιν τῆς Ἐδέσσης καὶ αἱ ὅποια ἐμφανίζονται εἰς τὴν πόλιν με ἀναιδῆ γυνότητα καὶ προκαλοῦν τὸ ἀνεπίπτων σκάνδαλον εἰς τὸν εὐσεβῆ λαόν τῆς πόλεως. Με τοιοῦτον σκανδαλώδη γυμνισμόν καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰσέρχονται καὶ περιεργάζονται τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς εἶτε ἐν ὥρᾳ λατρείας εἶτε κατ' ἄλλας στιγμὰς καὶ προκαλοῦν τὴν ἀηδίαν καὶ τὸν ἀποτροπισμὸν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ τιμίους κατοίκους. Κατὰ τὴν προπαραρθεῖσαν Κυριακὴν, καθ' ἣν στιγμὴν ἤρξατο ὁ Ἐσπερινὸς καὶ θὰ ἐπληροῦθει ἡ Παράκλησις πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον εἰσήλθομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Σκέπης. Ἐμεινόμεν κατάπληκτοι καὶ μετὰ τὸ στόμα ἀνοιχτόν, ἀντικρύσαντες εἰκοσάδα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν με ἑλαφρὰν περιβολὴν μόνον περὶ τὴν

ὁσφὺν καὶ ὀλόγουμον τὸ ἄλλο σῶμα, περιφερομένων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐτοίμων νὰ εἰσέλθουν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ "Ἅγιον Βῆμα. "Ὅλους τούτους, οἰκτρῶς ἀπεπέμψαμεν. Σημειώ-
τέον δὲ ὅτι ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ εὐρίσκοντο τὴν στιγμὴν ἐκεί-
νην πλέον τῶν τριακοσίων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀναμενόντων
νὰ ἀκούσουν τὴν Παράκλησιν πρὸς τὴν Θεοτόκον. "Ὅλοι αὐ-
τοὶ ἀπεσβολωμένοι παρετήρουν τὸ οἰκτρὸν αὐτὸ θέαμα τῶν πε-
πολιτισμένων κανιβάλων ὑβρίζοντων τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ
Κυρίου. "Ὁ κόσμος αὐτὸς μὲ στεναγμὸν ἀνακουφίσεως καὶ μὲ
ἐκδηλὸν εὐχαρίστησιν εἶδε τὴν τόσον οἰκτρὰν ἀποπομπὴν τῶν
ἀγριανθρώπων αὐτῶν ἐκ τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου. Ἀκόμη τὸ
πρῶγμα τοῦτο συζητεῖται καὶ σχολιάζεται ἀπὸ τὸν κόσμον.

Παρακαλοῦμεν τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ὅπως ἀγα-
θουμένη, ἐνεργήσῃ καὶ αὐτὴ, ὅ,τι ἤθελε κρίνει κατάλληλον
ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι τὸ κακὸν μὲ γυνήν καὶ ἀκάλυπτον
τὴν κεφαλὴν ὀργιάζει ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ συντηρητικοῦ
Χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ Ἀδελφός

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἐν Ἐδέσῃ τῇ 26.8.1964

Πρὸς

τὴν Διοίκησιν Χωροφυλακῆς Ἐδέσσης

Ἐπ' ἐσχάτοις ἐνεφανίσθη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως Ἐ-
δέσσης τὸ ἐξαιρετικῶς θλιβερὸν θέαμα γυναικῶν περιφερο-
μένων μὲ παντελῶς ἀπρεπῆ καὶ ἀπαράδεκτον ἀμφίεσιν κατα-
λείπουσαν ἀκαλύπτους τοὺς μηρούς αὐτῶν μέχρι σχεδὸν τὸν
γοφόν. Ἦτο δὲ τοιαύτη ἡ ἀναίδεια ἐνίαν ἐξ αὐτῶν, ὥστε νὰ
εἰσέλθωσι μὲ τὴν ἐμφάνισιν αὐτὴν καὶ ἐντὸς ἀκόμῃ τοῦ Κα-
θεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Παναγίας ἐξ
οἷ, ὡς εἰκός, ἐξεβλήθησαν πάραυτα καὶ βιαίως παρ' ἡμῶν.
Καὶ δὲν ἦσαν μόνον ἄλλοδαπαὶ αἱ γυναῖκες αὐταὶ ὑπήρχον καὶ
Ἑλληνίδες διὰ νὰ μὴ ὑστερήσωσι προφανῶς εἰς τὴν «πρόοδον»
καὶ «ἐξέλιξιν».

Τὸ γεγονός αὐτὸ στιγματίζει τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν,
βλάπτει τὴν πατροπαράδοτον σεμνότητα καὶ προσβάλλει κα-
ταφύρως τὸ δημόσιον αἶσθημα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀκριβῶς
δὲν πρέπει νὰ γίνῃ τοῦτο ἀνεκτὸν τόσον παρὰ τῶν Χριστιανῶν,
ὅσον καὶ παρὰ τῶν φορέων τῆς Κρατικῆς ἐξουσίας, οἵτινες σὺν
τοῖς ἄλλοις, ἐτάχθησαν φρουροὶ ἄγρυπνοι τῆς διαφυλάξεως
τῶν ἀγνῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων.

Τούτου ἕνεκα φρονοῦμεν ὅτι ἐνδείκνυται ἀπολύτως, ὅπως
δι' ὀργάνων ἡμῶν ὑποχρεωθῶσιν αἱ ἀνωτέρω νὰ ἐνδύνωνται
εὐπρεπῶς ἐφαρμοζομένων ἐν ἀντιθέτῳ περιπτώσει τῶν διατά-
ξεων τοῦ ἄρθρου 353 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος συνιστωσῶν τὸ
ἄδίκημα τῆς βαναύσου προσβολῆς τῆς δημοσίας αἰδοῦς, ἀδική-
ματος διωκομένου ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἄς σημειωθῇ ὅτι κατὰ
τὴν ὑπάρχουσαν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου Νομολογίαν (Α. Π.
129—57) θεωρεῖται ὡς βάνυσος προσβολὴ τῆς δημοσίας αἰ-
δοῦς ἡ γυμνότης μελῶν τοῦ σώματος πέραν τῶν παραδεδε-
γμένων ὀρίων. Εἶναι δὲ τελείως ἀπαράδεκτον αἱ γυναῖκες νὰ
ἀποκαλύπτωσι τοὺς μηρούς αὐτῶν καὶ νὰ φέρουσι φορέματα
κοντύτερα τῶν γονάτων. Αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ εὐπρέπεια, τὸ ἦθος,
ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις.

Ἐπιθυμοῦμεν, ὅπως ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω γνωρίζωμεν τὰς
ἀπόψεις ἡμῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηνα-
γόρας ὄρισεν ὡς παρατηρητὰς εἰς τὴν τρίτην φάσιν τῶν ἐρ-
γασίων τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ τρεῖς κληρικούς, ἐξ
ἧν εἰς εἶναι ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐλληνορθοδόξου Θεολογικῆς
Ἀκαδημίας τῆς Βοστώνης πανοσ. ἀρχιμ. κ. Παντελεῆμων
Ροδόπουλος καὶ ἕτερος ὁ αἰδεσιμολ. πρωτοιερεὺς καὶ καθη-
γητὴς τῆς αὐτῆς Ἀκαδημίας κ. Ἰωάννης Ρωμανίδης. Σημειώ-
τέον, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν εἶχεν ἀποστείλει
παρατηρητὰς εἰς τὰς δύο πρώτας φάσεις τῆς Συνόδου τοῦ
Βατικανοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ΤΑ "ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ,

Εἰς ὀγκώδη καὶ ἐξαιρετῶς καλαισθησίας τόμον
ἐκυκλοφόρησαν τὰ «Πεπραγμένα ἀπὸ 15.7.63 μέχρι
15.7.64» τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθη-
νῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου τοῦ Β'.

Τὸ βιβλίον, ἀποτελοῦν συνέχειαν τῆς πρὸς τὴν Ἱ.
Σύνοδον ἐκθέσεως, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ ἀπὸ
14.2.62 μέχρι 14.7.63 διάστημα, εἶναι ἐξόχως σπου-
δαία πηγὴ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς
Ὁρθοδόξου ἐν γένει Ἐκκλησίας. Πηγὴ προσκομιζούσα
στοιχεῖα, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀφορῶντα εἰς τὴν ἑσωτερικὴν
ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀρχιεπισκο-
πῆς Ἀθηνῶν πολιτείαν τοῦ Μακαριωτάτου συγγρα-
φέως, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἕτερα — συγκλονιστικῶς
ταῦτα τῶ ὄντι ὑφῆς — ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πα-
τριαρχεῖον μὲ κέντρον τὴν διάφορον πρὸς αὐτὸ ἀντί-
ληψιν καὶ στάσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὡς πρὸς τὸ
ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς ἀντιμετωπίσεως ὑπὸ τῆς
Ὁρθοδοξίας τῆς νέας οἰκουμενικῆς πολιτικῆς τοῦ
Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Τὴν ἀντίληψιν καὶ στάσιν αὐτὴν, τὰς ὁποίας σφρα-
γίζει ἐκτύπως ἡ σθεναρὰ Ὁρθοδοξαμύντωρ προσω-
πικότης τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος, δικαιολογεῖ εὐγλωττότατα τὸ πρῶτον μέρος
τοῦ βιβλίου, διαλαμβάνον τὰ κεφάλαια «Ἁγία καὶ
Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας», «Ἡ Β' ἐν Ρόδῳ Παν-
ορθόδοξος Διάσκεψις», «Ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ συν-
άντησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τοῦ Πά-
πα Ρώμης καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγονότα», «Συμπαράστα-
σις εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας» (σ. 9—
252).

Αἱ σελίδες αὐταὶ ἐξηγοῦν κατὰ πειστικώτατον
τρόπον τὴν αὐστηρὰν γραμμὴν, ἣν, ἐρμηνεύων τὴν
συνειδησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος, ἐγράφαζεν καὶ ἐτήρησεν ὁ Μακαριώτατος συγ-
γραφεὺς ἐναντι τοῦ ἐλισσομένου Βατικανοῦ· γραμ-
μὴν ἀποτελοῦσαν συνέχειαν ἐκείνης τοῦ ἐν ἀγίοις με-
γάλου τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγωνιστοῦ Μάρκου τοῦ Εὐγγε-
νικοῦ, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ διάσωσις τῆς πίστεως ἡμῶν.
Τὰ παραδιδόμενα στοιχεῖα καταδεικνύουν, διὰτι —
πρὸς τὸ παρὸν — δὲν ὑπάρχει ἕδαφος ἀκινδύνου δια-
λόγου μὲ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν καὶ δίδουν τὴν
εἰκόνα τῆς πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν ἡ πολιτικὴ
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν.

Ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ βιβλίου, τὰ ἀναφε-
ρόμενα εἰς τὴν δραστηριότητα τῆς Διαρκούς Ἱ. Συνό-
δου (σ. 257—299), τὸ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν
ἔργον (σ. 301—396), τὰ «Ἀνατορικά» (σ. 397—
408), ὡς καὶ τὸ «Ἐπιμέτρον» (σ. 409—415), τοῦ ὁποίου
θέμα εἶναι τὸ ἐν Aarhus Δακτίας ἀνεπίσημον συνέ-
δριον τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, παρουσιάζουν
πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ, παρὰ τὴν ταπεινόφρονα ἐκ
μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου γλῶσσαν
κατὰ τὴν ἐκθεσιν αὐτῶν, δίδουν τὸ μέτρον τῆς θα-

λερᾶς προσωπικότητος αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀποδοτικωτάτου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἔργου, τὸ ὅποιον οὗτος, μετὰ φωτεινοῦ ζήλου, σπιθαρᾶς σκέψεως καὶ Ὀρθοδοξοτάτης βιώσεως ἐπιτελεῖ. Τὴν πληροφορίαν τοῦ ἔργου τούτου δίδει τὸ παρόν, περισπούδαστον ὄντως βιβλίον, διὰ τε τὴν νῦν καὶ διὰ τὰς μελλούσας γενεάς.

Θ.

Kurt Aland, Synopsis 4 Evangeliorum. Württembergische Gesellschaft. Stuttgart, 1964. Seiten XXX+589.

Ἡ ἀνάγκη τῆς συγκροτήσεως Συνόψεως ἢ Ἀρμονίας τῶν Ἱ. Εὐαγγελίων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς χρονολογικῆς κατατάξεως καὶ τῆς ἑναρμονίσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐγένετο αἰσθητὴ ἤδη κατὰ τὸν β' αἰῶνα, ὅτε ἐνεφανίσθη τὸ λεγόμενον «Εὐαγγέλιον διὰ τεσσάρων» τοῦ Ἀσσυρίου αἰρετικοῦ Τατιανοῦ περὶ τὸ 170, εἶδος ἀρμονίας τῶν Εὐαγγελίων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ Ἰωάννην. Ἐκ δὲ τοῦ γ' αἰῶνος χρονολογεῖται ἡ κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Τατιανοῦ συνταχθεῖσα «Ἀρμονία τῶν Εὐαγγελίων» Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέου, συγχρόνου τοῦ Ὠριγένης, μεθ' ἣν ἐπηκολούθησαν αἱ συμβιβαστικαὶ τῶν Εὐαγγελίων προσπάθειαι Εὐσεβίου τοῦ Καισαρείας, τοῦ Χρυσόστομου, τοῦ Ἱερωνύμου καὶ ἄλλων καὶ δὴ καὶ τοῦ Αὐγουστίνου ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔπειτα αἱ κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ βραδύτερον γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Ἱ. Γέρωνος, τοῦ Ὄσιάνδρου, τοῦ Καλβίνου, τοῦ Bengel καὶ τοῦ Griesbach, πρώτου συντάξαντος Σύνοψιν, ὡς τὴν ἐννοοῦμεν σήμερον. Κατὰ τὸν 18' αἰῶνα ἔχομεν τὰς σχετικὰς ἐργασίας τοῦ Wieseler, τοῦ Anger καὶ μάλιστα τοῦ Const. Tischendorf ἐκδότους ἀπὸ τοῦ 1854 καὶ ἐφεξῆς πολλάκις τὴν Synopsis Evangelica, εἰς ἣν περιελήφθη καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐνυκλοφόρησαν εὐρέως παρὰ τοῖς Ρωμαιοκαθολικοῖς μάλιστα τὸ ἔργον τῶν Lagrange - Lavergne (1926, νεωτ. ἐκδ. 1954) καὶ τοῦ Jos. Schmid (1949 καὶ ἐξ.), παρὰ δὲ τοῖς Διαμαρτυρομένοις καὶ μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ ἢ ἀπὸ τοῦ 1932 ἐπανειλημμένως ἐκδοθεῖσα πασίγνωστος Synopse der 3 ersten Evangelien τοῦ Alb. Huck, τῆς ὁποίας τὴν ἐπεξεργασίαν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ H. Opitz καὶ ἄ. ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ 1935 καὶ ἐξῆς ὁ πολὺς H. Lietzmann (τελευταία φωτομηχαν. ἐκδοσις ὑπὸ τῶν Bultmann καὶ Dinkler 1950). Παρ' ἡμῖν εἶδος Συνόψεως καὶ τῶν 4 Εὐαγγελίων εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ πρ. Πενταπόλεως ἀγίου Νεκταρίου ἐκπονηθεῖσα καὶ τοῖς μαθηταῖς του ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ δωρηθεῖσα «Εὐαγγελικὴ Ἱστορία» μετὰ σχολίων, τῆς ὁποίας δωρεᾶς, ὡς καὶ τῆς ἐμπνευσμένης προσωπικῆς διδασκαλίας του ἐν τῇ Γ' καὶ Ε' τάξει τῆς Σχολῆς μετ' εὐγνωμονος συγκινήσεως πάντοτε ἀναμνησκетаи καὶ ὁ ὑποφαινόμενος.

Ἡ δὲ παρούσα «Σύνοψις», ἐκδοθεῖσα κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὑπὸ τῆς γνωστῆς Γερμανικῆς Βιβλικῆς Ἐταιρείας τῆς Βυρτεμβέργης, ἥς ἐπεμελήθη ὁ ἐπιφανὴς κριτικὸς τοῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης κ. Kurt Aland, στηρίζεται ἐν μέρει ἐπὶ τῆς ὀγκώδους

προεργασίας τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ζυρίχης P. Schmiedel, εἰς ὃν εἶχεν ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ Ἐταιρείας ἀπὸ τοῦ 1929 ἀνατεθῆ ἡ ἐκδοσις, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατόν του (1935) ἀνέλαβε τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἐγχείρημα ἀπὸ τοῦ 1952 ὁ μνημονευθεὶς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Münster, ὅστις δι' ἐπιμόχθου προσωπικῆς ἐργασίας καὶ συνεργασίας μετὰ πλειάδος βοηθῶν καὶ ρωμαιοκαθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων συνεργατῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Erwin Nestle καὶ ὁ Ἀμερικανὸς εἰδικὸς καθηγητὴς Bruce Metzger, ἤγαγεν αὐτὸ εἰς αἴσιον πέρας.

Τοῦ ἔργου προτάσσεται πρόλογος γερμανιστί, γαλλιστί καὶ ἀγγλιστί, ἐνθα ἐκτίθεται σὺν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐγχειρήματος καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἐργασίας. Ἡ σπουδαιότερα καινοτομία τῆς παρούσης Συνόψεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ Huck καὶ αὐτοῦ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ Schmid εἶναι ἡ ἐπαναφορὰ τῆς διευρύνσεως τῆς βάσεως διὰ τῆς παραθέσεως καὶ τοῦ δ' Εὐαγγελίου κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Tischendorf, ἔπειτα δὲ ἡ παράθεσις δαψιλεστέρων σχετικῶν παραπομπῶν ἐκ τῶν Ἀποκρύφων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντος Εὐαγγελίου τοῦ Θωμᾶ, ὡς καὶ τῶν ἀρχαιότερων ἐκκλ. Πατέρων καὶ συγγραφέων, ἡ χρησιμοποίησις καὶ ὑποτίτλων διευκολυνόντων τὸν ἀναγνώστην. Ὡς κείμενον δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Nestle μετὰ δαψιλεστέρων κριτικῶν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεων ἐπὶ τῇ βάσει νέων ἀντιβολῶν καὶ παλαιωτάτων μεταφράσεων. Μετὰ τὸν πρόλογον παρατίθενται πίνακες τῶν κυριωτέρων ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν κωδικῶν μετὰ δηλώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τοῦ σημερινοῦ τόπου τῆς διαφυλάξεως αὐτῶν, πίνακες τῶν διαφορῶν κριτικῶν σημείων (Signa καὶ Sigla), ὡς καὶ τῶν συντηρήσεων (σελ. V—XXX). Ἐπακολουθεῖ δ' ἔπειτα τὸ κείμενον, παρατιθέμενον εἰς παραλλήλους στήλας, κάτωθεν τῶν ὁποίων προστίθενται τὰ παράλληλα ἐκ τῶν Ἀποκρύφων καὶ τῶν Πατέρων, αἱ διαφέρουσαι γραφαὶ καὶ αἱ ὑπὸ τῶν μεγάλων κριτικῶν ἐκδόσεων, ὡς καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐκδότου προτιμώμεναι ἀναγνώσεις, ἐπίσης δὲ δαψιλεστάτα χωρία ἐκ τε τῆς Καινῆς καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (σ. 1-514). Ἐπονται διάφορα παραρτήματα (σ. 517-590) καὶ δὴ α) τὸ κοπτικὸν κατὰ Θωμᾶν Εὐαγγέλιον λατινιστί, γερμανιστί καὶ γαλλιστί, β) μαρτυριαὶ ἀρχαίων Πατέρων, τοῦ κανόνος τοῦ Muratori, τῶν Μοναρχιανικῶν προλόγων, γ) πίνακες τῶν παραλλήλων περικοπῶν τῶν Εὐαγγελίων καὶ ἄλλων χωρίων τῆς τε Γραφῆς καὶ ἀποκρύφων καὶ πατερικῶν ἔργων.

Οὕτω λοιπὸν συγκροτηθεῖσα ἡ μετὰ χειρὸς «Σύνοψις τῶν 4 Εὐαγγελίων» ἐμφανίζεται τελειότερα τῶν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ εἶδος τῆς, βοήθημα πράγματι πολυτιμώτατον εἰς τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν Εὐαγγελίων οὐ μόνον διὰ τοὺς διδασκομένους, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς διδάσκοντας τὴν ἱεράν ἐπιστήμην καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐρευνητὰς τῆς Κ. Διαθήκης, ἐφ' ᾧ καὶ πολλὰ ἐκ μέρους πάντων ὀφείλονται χάριτες εἰς τε τὸν πρωτεργάτην αὐτῆς καὶ τοὺς ἀξιόους συνεργούς του. Τώρα

πῶς ἡ τὴν θεολογίαν καὶ ἰδίᾳ τὰ ἱερά γράμματα σπουδάζουσα ἑλληνικὴ νεολαία θὰ καταστῆ ἐφεξῆς ἱκανὴ νὰ ἐπωφεληθῆ καὶ τοιαῦτα ἀπαραίτητα διὰ τὸν πλήρη καταρτισμὸν τῆς ἔργα, προϊόντα ἐξαιρέτου ζήλου πρὸς τὰς θείας τῆς πίστεως ἡμῶν πηγὰς, ἃς τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἔχει τὸ προνόμιον νὰ ἔχη εἰς τὴν γλώσσαν τῶν πατέρων του, ἃς ἐλπίζωμεν ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ καταστῆ ἀντικείμενον συντονωτάτης φροντίδος τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, τῆς τε ποιμανούσης καὶ τῆς καλουμένης διδασκούσης. Ἡ γεραρὰ ἱστορία αὐτῆς θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως, μετὰ τὸν Θεόν, πολῦτιμος εἰς τοῦτο ὁδῆγός.

Π.Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Υ.Γ. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν μοὶ ἀναγγέλλεται ἡ πρόσφορος ἐκδοσις τῆς πρώτης ἀγγλικῆς Συνόψεως τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ καθηγητοῦ κ. H. Fb. Sparts. Π.Ι.Μ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων) ὡς αὐταὶ διὰ μεταγενεστέρων Νόμων ἐτροποποιήθησαν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τοῦ χωρίου Καραβάδου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῶσεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζομένων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακέρυξιν ὑποψηφίου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Σ/βρίου 1964

† Ὁ Κεφαλληνίας ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων), ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, ὡς καὶ τοὺς σχετικoὺς Νόμους περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Ἱμερας, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ ὡς ἄνω Α.Ν. 2200/1940 ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Κοζάνῃ τῇ 23 Σεπτεμβρίου 1964

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων) καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Σταυροῦ, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν απαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ γίνῃ ἀνακέρυξις ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1964

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἔτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τουρισμὸς καὶ Παράδοσις.

Ἡ πρώτη συνεδρία τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 110ῆς Συνοδικῆς Περιόδου.

Ἐπανακομιδὴ εἰς Πάτρας τῆς Τιμίας Κάρας τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Προκηρῶξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΕΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα